

אונקלוס

קטז 231

במדבר כה בלק

בִּידְהוּ: הַיְעַל בְּתֵר גְּבֵרָא
 בִּרְיִשְׁרָאֵל לְקַבְּלָא וּבִזְע
 יֵת פְּרִיָּהוּן יֵת גְּבֵרָא בִּר
 יִשְׂרָאֵל וְיֵת אֶתְתָּא
 לְמַעַהּ וְאֶתְפְּלִי מוֹתְנָא
 בְּמַעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ט וְהוּ
 דְּמִיתוּ בְּמוֹתְנָא עֲשָׂרִין
 וְאַרְבַּעַּא אֲלָפִין: פ פ פ
 בֶּן־אֶהְרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם מִתּוֹךְ הָעֵדוּת
 וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ: ה וַיָּבֹא אַחֵר אִישׁ־
 יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֶּבֶה וַיְדַקֵּךְ אֶת־
 שְׁנֵיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־
 הָאִשָּׁה אֶל־קִבְתָּהּ וַתַּעֲצֹר הַמִּגֶּפֶה
 מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ט וַיְהִיו הַמִּתִּים בַּמִּגֶּפֶה אַרְבָּעַה
 וְעֶשְׂרִים אֲלָפִים: פ פ פ

ק"ד. מניח סימן. ומפטירין והיה שחרית יעקב. במיכה סימן ה'.

רש"י

קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרוונקא (ג יד).
 מיד ויקח רומח בידו וגו': (ח) אל הקבה.
 אל האהל (ד): אל קבתה. כמו הלחיים
 והקיצה (טו) כוון בתוך זכרות של זמרי
 וגקבות שלה וראו כולם שלא לחנס הרגס.

והרצה נסים נעשו לו וכו' כדאיתא (הס ה) (טו): חסלת פרישת בלק

יהל אור

קרני אור

(כ) וענינא דקירת הרב: (כא) כי אחר שהקריבה
 לפני אהיו חזרו כולם אל הקבה להשתעשע עמה,
 והנה הקבה היתה של האשה המדינית, וזה טעם
 זאת האשה אל קבתה: (כב) ופי' בטנה וכן ה"ה
 למעשה: (כג) ובספרי, וכן בחנהומא (א כא),
 "ובתרגום יוב"ע, שנים עשר נסים ובסנהד' פ"ב ב' ששה נסים, ורש"י ז"ל לא פי' כמה, וכתב והרצה
 נסים נעשו לו:

מקורי רש"י

מנחת יהודה

(יד) סנהד' פ"ב א' וז"ל א' ב"מ פ"ג ב' ילקוט תשע"א: (אויב ו' ח': ג) שלוח: (ד) עיין (ב"ב כ"ח ב') עילם
 (טו) דבר' י"ח ג': טו) עיין מנחת יהודה:
 לקוט תשע"א, מדרש אגדה, שנים עשר נסים, ועיין סנהד' פ"ב ב', ירושלמי סנהד' פ"י ה"ב ושם משה
 נסים ויש שינוי גם בסדר הנסים:

אונקלוס

במדבר כה פינחס

וּמַרְיָא יְיָ עִם מֹשֶׁה
 לְמִימָר: יֵא פִינְחָס בֶּרֶךְ
 אֱלֹעֶזֶר בֶּר אֶהְרֹן פִּתְגָא
 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
 יֵא פִינְחָס בֶּן־אֱלֹעֶזֶר בֶּן־אֶהְרֹן

רש"י

אבן עזרא

(יא) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן.
 לפי שהיו השצמים מצוים אותו

יהל אור

(א) בי ז"ל הנו"ן דנושה, וגפל הדגש להקל על
 הלשון, עיין מנחת שי: (א) ובד"ק "כי הוא
 קנא במקומו" וכ"ה בס' כ"י, ובדב"ה, ובס' המ"ב
 קנא לקונו, כי כן הוא לשון הפ', אשר קנא לאלהיו

אתב ית חִמְתִּי מֵעַל בְּנִי
יִשְׂרָאֵל בְּדִקְנִי ית קִנְאָתִי
בִּינְיָהוֹן וְלֹא שְׁצִית ית בְּנִי
יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: יב בְּכֵן
אָמַר הָא אָנָּא גִזֵּר לֵיה ית
קִימִי שְׁלָם: יג וְתִהִי לֵיה
וּלְבָנוֹתֵי בְתָרוֹתֵי קָיָם
כְּהֻנָּת עַלְמָא חֲלָף דִּי קִנְיָ
קִדְמָא אֶלְהֵיה וּבְפִר עַל בְּנִי

הַכֹּהֵן הַיָּשִׁיב אֶת־חִמְתִּי מֵעַל בְּנִי־
יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתוֹ אֶת־קִנְאָתִי בְּתוֹכְכֶם
וְלֹא־כִלִּיתִי אֶת־בְּנִי־יִשְׂרָאֵל
בְּקִנְאָתִי: יב לָכֵן אָמַר הַנָּבִי נָתַן לּוֹ
אֶת־בְּרִיתִי שְׁלֹמֶם: יג וְהִיתָה לּוֹ
וְלִזְרָעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנָּת עוֹלָם

רש"י

אבן עזרא

הראיתם בן פוטי זה שפיטס חזי אמו עגלים
לעבודת כוכבים (א) והרג נשיא שבט
מישראל לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר
אהרן (ב): בקנאו את קנאתי. בנקמו את
נקמתי בקלפו את הקלף שהיה לי לקלוף (ג)
כל לשון קנאה (ד) הוא המתחרה לנקום נקמת
דבר (ה) (ב) אפרט "מנט בלע"ו (ו): (יב) את
בריתי שלום. שמהא לו לברית שלום (ז)
כאדם המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו
טובה אף כאן פירש לו הקב"ה שלומותיו (ג):
(יג) והיתה לו. בריתי זאת: ברית כהנתו
של אהרן לא נתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשח

השם כי הוא אל קנא (שמות כ, ה) בע"ז,
ולוא הוא שקנא היותי מכלה כל ישראל בדבר
בקנאתי (ב): יב את בריתי שלום. טעמו
את בריתי ברית שלום (ג) כמו בסאך אלהים
(תה' טה ז) (ג) ורבים כן, והטעם שלא יגור
מאחי זמרי, כי הוא נשיא בית אב (ד), ושכרו
שתהיה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם
ונצח, כי חכהנים הגדולים היו סבני פינחס (ה),
ויתכן שהיו בנים אחרים לאלעזר (ו). ומלת
אחריי לאות שמת ואינו אליהו כלל (ז) [א]
ובבר פירשתיו כי נגיד היה עליהם (ח) [א*],
ונם שהיה בימי פלגש בגבעה (ט) [ב]: יג אשר

עולם. שאלע"פ שכבר נתנה כהונה לזרעו

יהל אור

קרני אור

(פ' יג) וכן' בא"י הגי' "קנאי כקונו": (ב) כמ"ס
אה"ז, ולא כליתי וגו' ע"ד אכנו בדבר ואורישנו
(במד' יד): (ב*) כי מלת בריתי הוא הידוע, והידוע
לא יסמך, לכן יאמר שהסר הנסמך: (ג) ונ"ל כסאך
כסא אלהים: (ד) ונתן לו ברית שלום שלא יפחד
מאחיו גואלי הדם: (ה) עיין (דה"א ה מן פ' ל עד
פ' מא) והכהונה הגדולה היתה תמיד משלשלת פנחס:
(ו) ונבחר מהם רק פנחס, וע"כ אמר הכתוב והיתה
לו ולזרעו אחיו, כלומר לו ולא לאחיו: (ז) כי הפי'
מן אחריו, אחרי מותו: (ח) כ"ה (דה"א ט כ) ופנחס
בן אלעזר נגיד היה עליהם לפני ה' עמו, ופי'
הרד"ק שם, ר"ל על משפחת הקרתי היה נגיד פנחס
בן אלעזר לפנים בימי אבותיהם, כמו שהיה אלעזר
אביו ממונה עליהם, ואחריו היה פנחס בנו נגיד ג"כ
עליהם בימי פלגש בגבעה, ועיין (שופ' כ כה)

[א] וב"ה (תוס' ב"מ קיד א) ד"ה מהו שיסדרו, שנמצא
במשו' גאון שכתב שיש בסדר אליהו רבה,
פי"א שהיה מבני בני בניו של לאה, ואמר להם (אליהו)
איני אלא מורעה של רחל, ונתן להם סימן שכתוב ביחסו
של בנימין "וישרשיה ואליה וזכרי בני ירוחם" (דה"א ח
כו) א"כ לא היה מסבכים ואינו פנחס, וכ"ה (סדר
אליהו רבא פי"א, סדר אליהו זוטא פט"ו) שאמר למכמים
רבתי חין אחי באמי אלא מורעה של רחל, ועיין (ב"ר
פ"א ט, שמו"ר פ"מ ד) שהיה מירושלים מבני בנימין,
ועיין תוס' ב"ב (קכא ב) ד"ה שבעה, האמי תנא סבר
דאליהו לא הוה פנחס: [א*] עיין (ויק"ר פל"ז ב) פנחס
כסתלקה ממנו רוס"ק, ה"ה"ד ופנחס בן אלעזר נגיד
היה עליהם לפני ה' עמו (דה"א ט כ) משמע שעתה
כסתלקה ממנו רוס"ק: [ב] ויש דעות שפנחס הוא
אליהו, עיין (פדר"א פ' מו, ילקוט ראש סדר פנחס

עליהם כי היה ה' עמו: (ט) וזד"ק "כי נגיד היה עליהם

מקורי רש"י

מנחת יהודה

(א) תנאמא א' א', תנאמא ב' ב', ספרי סנהד' פ"ב ב'
סוטה מ"ג א' ב"ב ק"ט ב', פס' דר"כ פי' דברו
ורמיהו (קט"ו ב') ב"ר פ' פ"ו ג', שמו"ר סוף פ"ו ויק"ר
פ' ל"ג ד' במד"ר פכ"א ג', מדרש אגדה, פס"ז, ילקוט
תשע"א: (ב) עיין רש"י גיטין ו' א' ד"ה קנאה: (ג) עיין
סנה" פ"ב ב':

(א) בדרש שאלעזר לקח מבנות יתרו, ויכתוב ואלעזר בן
אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה (שמות ו' כ"ה)
וספרש באגדה (עיין מקורי רש"י) פוטיאל זה: זרע שפיטס
עגלים לע"ז, ועוד אמרו (סוטה פ"ג א') פוטיאל זה בנו
של יוסף שפספס ביצרו: (ב) לכך יחסו אחר האב, שלא
תאמר אמו גיורת היתה, שהיתה מבנות פוטיאל, וגיורת
אסורה לכהן וא"כ היה חלל, לפיכך הוצרך ליהסו (ר"ט
בקרובי: ג) כי אין לשון קנאה עי"ך אצל השם, ונקטה אצל השם הוא הקצף: (ד) וא"כ מדוע לא כתב הכתיב
בנקמו: (ה) ועל ההתחלה כתב ה"פ לשון קנאה: (ו) (דיא עראייפערונג: ז) עיין ראב"ע ויהל אור אות ב' .

אונקלוס

במדבר כה פינחס

ק"ו 233

תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאֵלֹהֵיו וַיִּכְפֹּר
עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : י' וְשֵׁם אִישׁ
יִשְׂרָאֵל הַמִּכָּה אֲשֶׁר הִכָּה אֶת־
הַמְּדִינִית וְזָמְרִי בֶן־סִלּוֹא נָשִׂיא
בֵּית־אָב לְשִׁמְעוֹנִי : טו וְשֵׁם הָאִשָּׁה
הַמִּכָּה הַמְּדִינִית כְּזָבִי בַת־צוֹר
רֹאשׁ אֲמוֹת בֵּית־אָב בְּמִדְיָן הוּא :
פ טו וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר :
י צַרְוֹר אֶת־הַמְּדִינִים וְהַבֵּיתָם

יִשְׂרָאֵל : י' וְשֵׁם גִּבְרָא
בֶּר יִשְׂרָאֵל קְטִילָא דִּי
אֲתַקְטִיל עִם מְדִינָתָא
וְזָמְרִי בֶר סִלּוֹא רַב בֵּית
אָבָא לְבֵית שִׁמְעוֹן :
טו וְשֵׁם אִשָּׁה אֲתָתָא
דְּאֲתַקְטִילַת מְדִינָתָא
כְּזָבִי בַת צוֹר רִישׁ אָמִי
בֵּית אָבָא בְּמִדְיָן הוּא :
טו וּמִלִּיר י' עִם מֹשֶׁה
לְמִימְרֵי אֲעַקֵּית מְדִינָאִי

רש"י

אבן עזרא

קנא לאלהיו. סאהבתו את השם (ט'), נם
עשה טוב לישראל (י'), ודרך דרש האב כפר
ובניו יכפרו (יא): י' אשר הכה את המדינית,
עם ורבים כן (יב): נשיא בית אב. אחד מחמשת
אבות בני שמעון (יג), וראש לבית אבותיו גדול
מסנו (יד): צור. אחד ממלכי מדין, והנה
גם מלכי מדין חמשה אבות (טו): י' צרור. שם
הפועל (טז) כמו זכור את יום השבת (שמות
ז'): נשיא בית אב לשמעוני. לאחד מחמשת
בתי אבות שהיו לשבט שמעון. ד"א להודיע שבתו של פינחס שאל"פ שזה היה נשיא לא
מנע את עלמו מלקנא לחילול השם לכך הודיע הכתוב מי הוא המוכה: (טו) וישם
האיש המוכה וגו'. להודיעך שנחתן של מדינים שהפקירו צת מלך לזנות כדי להחטיא
את ישראל ח: ראש אבות. אחד מחמשת מלכי מדין את חוי ואת רקס ואת צור ט'
וגו' והוא היה חשוב מכולם שנאמר ראש אמות ולפי שנהג בזיון בעלמו להפקיר צתו
מנאו שלישי י': בית אב. חמשת בתי אבות היו למדין. עיפה ועפר וחנוך ואכידע
ואלדעה יא) וזה היה מלך לאחד מהם ט'): צרור. כמו זכור יב) שמור יג)

עמו ולהולדותיהם שוליו אחר המשחחן.
אבל פינחס שגולד קודם לכן ולא נמסח לא
בא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו
בזבחים ד) לא נתכהן פינחס עד שהרגו
לזמרי: לאלהיו. בשביל אלהיו כמו המקנא
אתה לי ה). וקנאתי לציון ו) בשביל ציון:
יד) וישב איש ישראל וגו'. במקום שיחס
את הלדיק לשבח יחס את הרשע לגנאי ח) ז):
בתי אבות שהיו לשבט שמעון. ד"א להודיע שבתו של פינחס שאל"פ שזה היה נשיא לא
מנע את עלמו מלקנא לחילול השם לכך הודיע הכתוב מי הוא המוכה: (טו) וישם
האיש המוכה וגו'. להודיעך שנחתן של מדינים שהפקירו צת מלך לזנות כדי להחטיא
את ישראל ח: ראש אבות. אחד מחמשת מלכי מדין את חוי ואת רקס ואת צור ט'
וגו' והוא היה חשוב מכולם שנאמר ראש אמות ולפי שנהג בזיון בעלמו להפקיר צתו
מנאו שלישי י': בית אב. חמשת בתי אבות היו למדין. עיפה ועפר וחנוך ואכידע
ואלדעה יא) וזה היה מלך לאחד מהם ט'): צרור. כמו זכור יב) שמור יג)

יהל אור

יכפרו: יב) שפי' את עס: יג) למטה כו יב יג)
כתובים בני שמעון והיו חמשה, והם ראשי אבות
המשפחה, וזמרי. היה נשיא על בית אב אחד:
יד) וראש לבית אבותיו הכתוב (למעלה א ד) הוא
ראש על כל בתי האבות, והוא נשיא השבט: טו) עיין
רש"י: טו) מקור במקום לזוי:

מנחת יהודה

ט) כי קשיא להם שאין זה מקום הודעת שמו אלא למעלה
כשאמר והנה איש מבני ישראל (לעיל פ' ו') שם היה
ראוי לזכור שמו, ולטה זכרו בכאן, ולא עוד אלא שזכר
יחוסו, לזה אמרו וז"ל שלא זכרו להודעת שמו אלא
במקום וכו' (הזכרון: ט) והיה סלך שבכולם:

„ופנחס בן אליעזר בן אהרן עמד לפניו“ והאריך
ימים הרבה, כי היה לו לזליאת מלרים יותר משלש
מאות שנה, והוא היה מיוצאי מלרים: ט') והלמ"ד
ישרת במקום בעבור: י') וכד"ק „עשה טובה לישראל“
פי' מה שלא מתו כולם במגפה, וכן פי' הרמב"ן:
יא) פי' האב אהרן או אלעזר, ובניו זה פנחס

מקורי רש"י

ד) דף ק"א ב': ח) לעיל י"א כ"ט: ו) זכריה ס' ב':
ז) מנחמא ח' ב' מנחמא ב' ג' במד"ר כ"א ג' ילקוט
תשע"ב: ח) מנחמא ח' ב', מנחמא ב' ג', במד"ר כ"א
ג', ילקוט תשע"ב, מדרש אגדה: ט) למטה ל"א ח':
י) מנחמא ח' וב' שם במד"ר שם ילקוט שם מדרש אגדה:

יא) ברא' כ"ה ד': יב) שמות ב' ס': יג) דבר' כ' י"ב:

דף

וּתְקַטֵּל יִתְהוֹן : יח ארי
 כִּי עִי קִין אָנוּן לְכוּן
 בְּנִבְלֵיהוֹן דִּי נִבְלִי לְכוּן
 עַל עֵסֶק פְּעוֹר וְעַל עֵסֶק
 כְּזָבִי בֵּת רַבָּא דְּמִדִּין
 אֶחָתְהוֹן דְּאֶתְקַטִּילַת
 בְּיוֹמָא דְּמוֹתָנָא עַל עֵסֶק
 פְּעוֹר : * וְהוּא בְּתַר
 מוֹתָנָא וְאִמְר יי לְמַשָּׁה
 וְלֹאֲלַעְזוֹר כִּר אֶהְרֹן כְּהֵנָּא
 לְמִימָר : ב כְּבִידוֹ יֵת
 חֲשַׁבֵּן כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבָנֵי
 יִשְׂרָאֵל מִכֹּר עֲשָׂרִין שָׁנִין
 וְלַעֲרָא לְבֵית אֲבֹהֵתְהוֹן
 כָּד נָפֵק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל :

אוֹתָם : יח כִּי צוּרִים הֵם לָכֶם
 בְּנִבְלֵיהֶם אֲשֶׁר־נִבְלִי לָכֶם עַל־
 דְּבַר־פְּעוֹר וְעַל־דְּבַר כְּזָבִי בֵּת־
 נָשִׂיא מִדִּין אַחֲתָם הַמִּכָּה בְּיוֹם־
 הַמִּגֵּפָה עַל־דְּבַר־פְּעוֹר : א וַיְהִי
 אַחֲרֵי הַמִּגֵּפָה פֶּסֶקָא בַּאֲמַצַּע פֶּסוּק פ
 כו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־
 אֶלְעָזָר בֶּן־אֶהְרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר :
 ב שָׂאוּ אֶת־רֹאשׁוֹכְר־עֵדֶת בְּנֵי־
 יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה

רש"י

אבן עזרא

לשון הוזהר. עליכם לאייב אותם : (יח) כי
 צוררים הם לכם וגו' על דבר פעור.
 שהפקירו בנותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר
 פעור. ואת מואב לא לזה להשמיד מפני רות
 שהיתה עתידה ללדת מהם כדאמרין בבבא
 קמא (יד) : (וא) ויהי אחרי המגפה וגו'.
 משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו
 בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות (א)
 ד"א כשילאו ממלרים ונמסרו למשה נמסרו לו
 במנין עכשיו שקרב למות ולהחזיר לאנו מחזירם במנין (ב) : (ג) לבית אבותם.

יהל אור

(יז) ושם הוא ג"כ שם הפועל : (יח) והוא בינוני
 פועל ולא שם תואר : (יט) שהשבו עליכם : (כ) שענינו
 המחשבה הרעה הנפונה בלב ויהיה ממנה המעשה
 בערמה, שהשבו עליכם להקטיאכם לשעבר להנמך
 לפעור ובכנותיהם : (כא) וזה יחשבו לעתיד להרע
 לכם, ומלת נכלו משרתת בעבור שתיס, ואשר נכלו
 לכם על דבר כזבי מעת שהכתה :

(א) שדיבר אל משה שיאמר אל אלעזר כי לא מלינו
 (ב) ופי' ויזו משה ע"י וקני ישראל :
 (ג) ופי' הח' ז"ל שם, כי משה לבדו אמרה וקני ישראל אמרו לכל : (ד) והיה מן הנורך לדעת מספרם

מקורי רש"י

מנהת יהודה

(ד) דף ל"ט ב' : א) תנחומא ח' ד' תנחומא ב' ו' במד"ר
 פכ"א ו' ילקוט תשע"ג מדרש אגדה פס"ז : ב) תנחומא
 ח' ו' שם במד"ר שם ילקוט שם מדרש אגדה פס"ז :
 כי הוא שם הפועל, ובלתי מוגבל בזמן
 חולת זמן, וכן פי' רש"י ושמות י"ח כ"ב) והקל לשון חרה וכו' וכן (שמות כ', ח') זכור, תנו לב לזכור תמיד את יום
 השבת

כ, ח) (יז) : יח כי צוררים הם לכם. כי הצרו
 לכם (יח) : בנבליהם. במחשבתם הרעה (יט)
 סגורת ויתנכלו אותו (ברא' לו יח) (כ) : ועל
 דבר כזבי. ועוד כי יחשבו לעשות לכם רע
 בעבור כזבי אחותם (כא) [ב*] : א ויהי אחרי
 המגפה. אמר השם אל משה ואל אלעזר על יד
 משה (א) וכן ויצו משה וזקני ישראל (דבר'
 כו א) (ב) אז ישיר משה ובני ישראל (שמות
 טו א) (ג), וטעם אחרי המגפה, בעבור שאמר
 השם לאלה תחלק הארץ (למטה פ' כג) (ד) :

קרני אור

בשם מדרש, וכן (ב"ק קיד ח וב') בעובדא דרבה בר
 אבוב דלשכמיס לאליהו נביס"ק וח"ל לאו כהן מר
 הוא? ועיי' שם ב"ש שכתב, דאיתא מ"ד דאליהו הוא פנחס,
 ועיין ברב"ס שכתב אבל האמת כדברי ח"ל כי פנחס הוא
 אליהו, ובחזון מלת אמריו אחרי הסתלקותו : [ב*] ומכ
 שנתרצו להפקיר כזבי שהיתה בת מלך היה כדי שתתלכיקה
 סחמרות ללכת אחרי בת המלך ולא תבושנה מזה, וכל זה
 להסתייג את ישראל בע"ז ובעריות (מדרש סתורה) :

בשם מקום שאלעזר הכהן היה נביא שידבר השם אליו : (ב) ופי' ויזו משה ע"י וקני ישראל :
 (ג) ופי' הח' ז"ל שם, כי משה לבדו אמרה וקני ישראל אמרו לכל : (ד) והיה מן הנורך לדעת מספרם

אונקלוס

ק"ח 235

במדבר כו פינחס

לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־יֵצֵא צָבָא
בְּיִשְׂרָאֵל: ִ וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר
הַכֹּהֵן אֹתָם בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַד־
יְרֵדֵן יְרֵחוֹ לֵאמֹר: ִ מִבֶּן עֲשָׂרִים
שָׁנָה וּמַעְלָה כָּאִשֹּׁר צֹוֶה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵי־צֵאִים מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם: שְׁנֵי הָרְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל
בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי
קְפֻלָּה מִשְׁפַּחַת הַפִּלְאִי: ִ וְחֲצֹרִן
מִשְׁפַּחַת הַחֲצֹרֹנִי לְכַרְמֵי מִשְׁפַּחַת
הַכַּרְמִי: ִ וְאַהֲרָה מִשְׁפַּחַת הָרְאוּבֵנִי
וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וָאַרְבָּעִים

ג ומליל משה ואלעזר
פהנא אמרו? סמני
יתהון במישריא דמואב
על ירדנא דיריחו
דמימר: י מבר עשרין
שניין ולעלא פמא די
פקיד יי ית משה ובני
ישראל די נפקו מארעא
דמצרים: ה ראובן בוכרא
דישראל בני ראובן
חנוך זרעית חנוך קפולא
זרעית פלוא: י לחצרון
זרעית חצרון קכרמי
זרעית פרמי: י ארין
זרעית ראובן והיו
מניידיהון ארבעין ותלתא
אלפין ושבע מאה

רש"י

על שבע האב יתיחסו ולא אחר האם (ה) ג: (ג) וידבר משה ואלעזר הכהן אתם. דברו עמם על זאת (ז) סלוא המקום למנותם: לאמר. אחר להם (ג) לריכים אחס להמנות (ד): (ד) מבן עשרים שנה ומעלה כאשר צוה וגו'. שיהא מנינם מבן עשרים שנה ומעלה שנאמר כל העובר על הפקודים וגו' (ד): (ה) משפחת החנכי. לפי שהיו האומות מבזין אותם ואומרים מה אלו מתייחסין על שבטיהם סבורין הן שלא שלטו המלכיים באמותיהם. אם בגופם היו מושלים ק"ו בגנותיהם (ה). לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם ה"א מלך זה ויו"ד מלך זה לומר מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם וזה הוא שמפורש על ידי דוד שבטי יה עדות לישראל (ו) השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם לפיכך בכולם כתב החנכי הפלואי אבל בימנה לא הולך לומר משפחת הימני לפי שהשם קבוע

יהל אור

אחרי המגפה: (ה) וכן פי' הרלב"ג: (ו) ופי' כח עמם, וכן פי' הרלב"ג: (ז) למעלה (פ') ב' שאלו

מקורי רש"י

ג) ב"ב ק"ט ב': ד) שמות ל' י"ג: ה) פסי' דר"כ בשלם (ז) פ"ב ב' ויק"ר פ' כ"ג חזית פ' גן נעול מדרש חגדה. ילקוט תשע"ב ילקוט בשלם רכ"ו, ילקוט חמור תרנ"ז: ו) תה' קכ"ב ד' פסי' דר"כ (ז) פ"ג ח' ילקוט תשע"ב: צוה למנות אתכם:

מנחת יהודה

השבת (ריו"ה): א) ומה שלא אמר למשפחותם, בשביל שאמר למסדה בכל אחד ואחד למשפחותם (פור): ב) והפי' סן אותם, עמם, ובמיהו, אלכה לי אל הגדולים, ואדברה אותם (ירמיה ח' ה') שפי' עמם: ג) יבאר מה שאמר הכהוב לאמר, שפי' בכל מקום לאמר לאחרים: ד) שהשם

דצינו

אָרְךָ וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים: ח וּבְנֵי פִלֹא
פִלֹא אֲדִיאָב: ט וּבְנֵי אֲדִיאָב נְמוּאֵל
וְדָתָן וְאֶבִירָם הוּא־דָתָן וְאֶבִירָם
קְרוּאֵי קְרִיאֵי ק' הָעֵדָה אֲשֶׁר הֵצִו עַל־
מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בְּעֵדַת־קָרָח
בְּהִצָּתָם עַל־יְהוָה: י וְתַפַּחַת הָאָרֶץ
אֶת־פִּיהָ וְתִבְלַע אֹתָם וְאֶת־קָרָח
בְּמֹת הָעֵדָה בָּאֵכֶל הָאִישׁ אֶת
חֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָיִם אִישׁ וַיְהִיו לָגֶם:
יא וּבְנֵי־קָרָח לֹא־מָתוּ: ס יב בְּנֵי
שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחַתָּם לְנְמוּאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי
לְיִמִּין מִשְׁפַּחַת הַיִּמִּינִי לְיִכִּין מִשְׁפַּחַת הַיִּכִּינִי:

רש"י

אבן עזרא

כו י"ד בראש וכו' צסוף: (ט) אשר הצו.
את ישראל על משה: בהצתה. את העם
על ה': הצו. השיאו את ישראל לריב על
משה לשון הפעילו ה': (י) ויהיו לגם.
לאות ולזכרון ו) למען אשר לא יקרצ חס
זר לחלוק עוד על הכהונה ז): (יא) ובני
קרח לא מתו הם היו בעלה מחלה.

בני ראובן, בעבור כי בני דתן ואבירם גדולים וקטנים מתו (טו) והנה רעת דתן ואבירם קשה
סרעת קרח (טז): יב הימיני. אל תבקש דקדוק בשמות (יז), וכן מן פוה פוני (יח), וכן

יהל אור

עשרים, והיו רבים שחיו עוד: (ס) והטבע נותנת
מרום המדינות, שחליים עד עשרים וחליים מעשרים
ומעלה: (י) וכן מנה אוחס כאן, ובס' המ"ב, כספורים
הראשונים כ"ק הדמיון: (יא) ושרשו נלה, ופנינו
ריב, והוא מהפרי פ"א נו"ן ונחי למ"ד ה"א מבנין
לעיל (יב) לעיל (טז)
למה: (יג) ופי' הח' ו"ל שם, לזכר ולסימן: (יד) שמהם היו משוררים בימי דוד: (טו) ובני
קרח לא מתו: (טז) כי הם התחילו במחלוקת יותר מקרח, ע"כ יאמר הכתוב ותבלע אותם ואת קרח:
(יז) עיינו בפ' הח' ו"ל (ברא' ה' ל', שמות יח-ג, בפ' לאסתר א' יוד) ובס' לחות בשער השמות: (יח) עס

מנחת יהודה

העם, וכמו שתאמר מן נבטה הן בהפעיל עבר, והשמות
בלשון מקור, כן תאמר מן נצח' י, הצו והצות (רו"ח):
ו) לזכרון עונש המורדים: ז) כמו שהיה, ולא יזכרו עוד *
מקום

חצים (ט), והחל מראובן בספורים הראשונים
במדבר סיני (י) [א]: ט אשר הצו. כסעם כי
ינצו אנשים (שמות כה יא) (יא): י ואת קרח.
פירשתיו (יב): ויהיו לגם. כמו ויהיו לאות
לבני ישראל (למעלה יז ג) (יג): יא ובני קרח
לא מתו. והעד שמואל ובניו ובני בניו שהם
המשוררים (יד), והם הנקראים הקרחים, לבני
קרח מזמור (תה' מט א) גם בתורה כתוב משפחת
הקרחי (פ' נח), והזכיר הכתוב ובני קרח עם

קרני אור

[א] ויש זכרון שאלה גדולה אין היה אפשרי שעם גדול
כזה כל יוצאי מצרים בימים קרוב לארבעים שנה,
לא נתוספו חלל מעט מועיר, ועיין ברד"א שצ"ח כ"ו,
והראה טעם המסרון שחיס כל שבת והיתרון, וסיק
מהגמט' על פני שמו מספרם, כי הם לא היו

הפעיל, ודגש עין הפעל לתשלום נו"ן פ"א הפעל, כלומר אשר היו את ישראל על משה: (יב) לעיל (טז)
לה: (יג) ופי' הח' ו"ל שם, לזכר ולסימן: (יד) שמהם היו משוררים בימי דוד: (טו) ובני
קרח לא מתו: (טז) כי הם התחילו במחלוקת יותר מקרח, ע"כ יאמר הכתוב ותבלע אותם ואת קרח:
(יז) עיינו בפ' הח' ו"ל (ברא' ה' ל', שמות יח-ג, בפ' לאסתר א' יוד) ובס' לחות בשער השמות: (יח) עס

ס) רצונו כי הצו גם בהצותם שניהם לשון ריב ומצה
הם, ושרשם נצח, ושניהם פעלים יוצאים ומבנין הפעיל,
לכן הוצרך להוסיף בשניהם הפעולים, את ישראל, את

אונקלוס

במדבר כו פינחס קיט 237

יג לָזַרְח מִשְׁפַּחַת הַזֹּרְחִי לְשֵׁאוֹל
 מִשְׁפַּחַת הַשָּׁאוֹלִי: יֵאלֶּה מִשְׁפַּחַת
 הַשְּׁמַעֲנִי שְׁנִים וְעֶשְׂרִים אֶלֶף
 וּמֵאֵתִים: ס טו בְּנֵי גֵד לְמִשְׁפַּחַתָּם
 לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחֲגִי
 מִשְׁפַּחַת הַחֲגִי לְשׁוֹנִי מִשְׁפַּחַת

לְיִמִּין זֶרְעִית יִמִּין לְיִכִּין
 זֶרְעִית יִכִּין: יג לָזַרְח
 זֶרְעִית זֶרְח לְשֵׁאוֹל זֶרְעִית
 שָׁאוֹל: יד אֶלֶין זֶרְעִית
 שְׁמַעֲוֹן עֶשְׂרִין וְחָרִין
 אֶלְפִין וּמֵאֵתִין: טו בְּנֵי גֵד
 לְזֶרְעִיתָהוֹן לְצִפּוֹן זֶרְעִית
 צִפּוֹן לְחֲגִי זֶרְעִית חֲגִי
 לְשׁוֹנִי זֶרְעִית שׁוֹנִי:

רשי

אבן עזרא

לשפופס השופס (יע) ליסנה משפחת היסנה ואיננו הימיני (כא), כמו מן בריעה בריעי (כב), וחגי ושוני חסר יו"ד היחס (כג), או זה יו"ד היחס ושל השם חסר (כג), והוא הנכון, ואחר ראובן שמעון וגד החונים עליו (כד) רק מנשה קידם אפרים (כה) ובמדבר סיני הפוך (כו), והנכון שזה בעבור ספרם, כי בני אפרים אלבון לגד יג) הרי שבע משפחות. ומלאתי בגמ' ירושלמית ט) שכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד וצאו הכנענים להלחם בישראל. ונתנו לב לחזור למלרים וחזרו לאחריהם שמונה מסעות יד) מהר ההר למוסרה. שנאמר ובני ישראל נסעו מבצרות בני יעקן מוסרה. שם מת אהרן י) והלא בהר ההר מת. וממוסרה עד הר ההר שמונה מסעות יש למפרע אלא שחזרו לאחריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות טו) ומבני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל ומבני ילחר לא נמנו כאן אלא משפחות הקרמי טז) והרביעית לא ידעתי יז) מה היא יח). ורבי תנחומא דרש יא) שמתו

יהל איר

נו"ן ומשפטו הפוי: (יע) והיה ראוי השפופמי בשני פאי"ן: (כא) ז"ל הימני: (כב) כי גם כאן היה ז"ל הימני כמו מן בריעה בריעי, ובס' לחות בשער השמות יאמר, והנה יסנה פ"מ ישוה (ברא' מו יז) ואמרו הישוי (כאן) ו' ולא אמרו י' הימני

מנחת יהודה

מקורי רשי

ה) מקום בליעת קרח קרי ליה ניהנס עיין (סנהד' ק"י א') ט) כ"ה (סנהד' ק"י א') ובני קרח לא מתו, תנא משום רבינו אמרו מקום נתבצר להם כניהנס וישבו עליו ואמרו שירה, ופ' רש"י שם, נתבצר סלשון עיר בצורה (ישעי' כ"ו י') התקין להם הקב"ה מקום גבוה שלא העמיקו כ"כ בניהנס ולא מתו: י) לפי שבמשפחות שמעון ביורדי מצרים לא נמצא זרח, ועיין בבעלי התוס' שכתבו, ולא מצינו זרח מבני שמעון אלא מבני בניו היה, ונתלית בו המשפחה: יא) לפי הפשט לא כל בני השבטים עלו למשפחות, כי יש מהם שלא היה להם בנים ונקראו על שם אחיהם שהיתה משפחתם ברובה ונמסעו בהם ולא היה להם שם לעצמן כגון: בני שמעון שאינו מונח משפחות אהרן ויכין וצותר, וגם בני אשר לא מנה משפחת ישוה ונמסעה במשפחת ישוי (בעלי התוס') יב) וחסרו מהם, בכר וגרא ונעמן וראש וארד: יג) עיין בס' הזכרון שכתב שפ"ס הוא, והנוסחא הנכונה "וכן ישוה לאשר" דכתיב יסנה, וישוה, וישוי, ובריעה, ושרח אחותם (ברא' פ"ו י"ז) וכאן לא נזכר ישוה, וכן מצא בנוסחא אחת מדויקת "וכן ישוה לאשר" ועוד איך יסתור רש"י ז"ל דבריו, ויאמר בפ' פ"ו לאוני, אומר אני שזו היא אצבון, והרי כבר אמר לעיל, שאצבון חסרה, ובז"ל כתב, שיש נוסחא אחרת בכ"י אחר "וכן ישוה לאשר, אצבון לגד" ולפי הנוסחא הזו, הן שמונה משפחות שחסרו, ועיין (ירושלמי יומא פ"א ה"א) שיחשוב ג"כ שמונה, ופ' בקרבן ערה שם, שיחשוב אהרן משמעון, ואצבון לגד, וישוה לאשר, וחמשה סבנימין, ועיין בסדרש אגדה שיחשוב אהרן וישוה, וחמשה סבני בנמיין: יד) וכ"ה (ירושלמי סופה פ"א ה"י, ירושלמי יומא פ"א ה"א) שמונה מסעות ועיין רש"י לעיל כ"א ר', ובמנחת יהודה אות ז' טו) ובירושלמי סופה ויומא שמונה משפחות עיין אות י"ג: טז) ליצחק היו ג' בנים קרח ונפג חכרי, ולא מנה כאן כ"א משפחת הקרחי, ונפג חכרי כפלו, נמצא מבני לוי נפלו ג' משפחות שמעי ועזיאל ויצתרי: יז) ובירושלמי שם יחשוב הרביעית משפחת עמרם: יח) ובס' הזכרון יגרום

(ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם לפיכך נתבצר להם מקום גבוה כניהנס ח) וישבו שם ט) ז): יג) לזרח. הוא לומר י) לשון לוהר אצל משפחת אהרן בטלה יא) ח). וכן חמש משבט בנימין שהרי בעשרה בנים ירד למלרים וכאן לא מנה אלא חמשה יב) וכן אלבון לגד יג) הרי שבע משפחות. ומלאתי בגמ' ירושלמית ט) שכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד וצאו הכנענים להלחם בישראל. ונתנו לב לחזור למלרים וחזרו לאחריהם שמונה מסעות יד) מהר ההר למוסרה. שנאמר ובני ישראל נסעו מבצרות בני יעקן מוסרה. שם מת אהרן י) והלא בהר ההר מת. וממוסרה עד הר ההר שמונה מסעות יש למפרע אלא שחזרו לאחריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות טו) ומבני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל ומבני ילחר לא נמנו כאן אלא משפחות הקרמי טז) והרביעית לא ידעתי יז) מה היא יח). ורבי תנחומא דרש יא) שמתו

טוֹלְאֹנִי וְרַעִית אֹנִי לְעָרִי
 וְרַעִית עָרִי : י' לְאֶרֶד
 וְרַעִית אֶרְדִּי לְאֶרְאֵלִי
 וְרַעִית אֶרְאֵלִי : י"ח אֶלֶין
 וְרַעִית בְּנֵי גֹד לְמַנְיָהוֹן
 אַרְבַּעִין אֶלְפִין וְחֲמִשׁ
 מֵאָה : י"ט בְּנֵי יְהוּדָה עַד
 וְאוֹנָן וּמִית עַד וְאוֹנָן
 בְּאַרְעָא דְכְנָעָן : כ' וְהוּ
 בְנֵי יְהוּדָה לְזֹרְעֵיתָהוֹן
 לְשִׁלָּה וְרַעִית שִׁלָּה לְפָרֶץ
 וְרַעִית פָּרֶץ לְזֹרַח וְרַעִית
 זֹרַח : כ"א וְהוּ בְנֵי פָרֶץ
 לְחֲצִרוֹן וְרַעִית חֲצִרוֹן
 לְחֲמוּל וְרַעִית חֲמוּל :
 כ"ב אֶלֶין וְרַעִית יְהוּדָה
 לְמַנְיָהוֹן שִׁבְעִין וּשְׁתָּא
 אֶלְפִין וְחֲמִשׁ מֵאָה :
 כ"ג בְּנֵי יִשְׁשָׁכָר
 לְזֹרְעֵיתָהוֹן תוֹלַע וְרַעִית
 תוֹלַע לְפֹה וְרַעִית פּוּנִי :
 כ"ד לְיִשׁוּב וְרַעִית יִשׁוּב
 לְשִׁמְרוֹן וְרַעִית שִׁמְרוֹן :
 כ"ה אֶלֶין וְרַעִית יִשְׁשָׁכָר

לְמִשְׁפַּחָתָם תֹּלַע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי לְפִנֵּה מִשְׁפַּחַת
הַפּוֹנִי: כִּי לִישׁוֹב מִשְׁפַּחַת הַיֹּשְׁבִי דַע מֶרֶץ מִשְׁפַּחַת
הַשְׂמֵרָנִי: כִּי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יִשְׁשַׁכָּר לְפָקֶדֶי־הֶם

רשי

יֹסִיפוּ עַל בְּנֵי מְנַשֶּׁה בַּמִּדְבָּר סִינַי שְׁמוֹנֶת
 אֲלָפִים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת (כז) וּבַעֲרֻבוֹת מֵאֵב יֹסִיפוּ
 בְּנֵי מְנַשֶּׁה עַל בְּנֵי אֶפְרַיִם עֶשְׂרִים אֲלֶף וּמֵאוֹת (כח)
 שָׁמְעוּן (יב): (עז) לֹאזְנִי. אֹמֵר אֲנִי שֶׁנִּשְׁפָּחַת אֶלְצָן וְאִנִּי יוֹדֵעַ לֵמָּה לֹא נִקְרָאת
 מִשְׁפַּחְתּוֹ מִל שְׁמוֹ (יט): (כד) לִישׁוֹב. הוּא יוֹב הָאֲמֹר צִיּוֹרֵי מַלְרִים כִּי כָל הַמִּשְׁפָּחוֹת
 יִהְיוּ אֹר

אפרים למנשה : (כו) ע"כ הקדים שם אפרים למנשה : (כח) ע"כ הקדימם כאן על בני אפרים :
מנחת יהודה מקורי רש"י

(יב) תגמולת ס' חסי, י"ז

כ"י הוא בור"ד, כמו מי ומוי תהולכים (שמות א', ח') (יב) תגמולת ל' חסד, י"ז
וכן כתב הראב"ע (ברא' ל"ג, ח') מי לעולם ימצא על אדם צד בנאורי שם : יס) אין להקשות סמך שאמר
רש"י

אונקלוס

במדבר כו פינחס

קב 239

אֲרַבְעָה וְשָׁנִים אָקֶף וְשָׁלֹשׁ מֵאוֹת:
 ס כִּי בָנִי זְבוּלֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְסֹרֵד
 מִשְׁפַּחַת הַסֹּרֵדִי גָּאֵלֹן מִשְׁפַּחַת
 הָאֲדָנִי קִיחָלָא מִשְׁפַּחַת הַיִּחְלָאִי:
 כו אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַזְּבוּלֹנִי לְפִקְדֵיהֶם
 שָׁנִים אָקֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: ס כח בָּנִי
 יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחְתָּם מְנַשֶּׁה וְאַפְרַיִם:
 כט בָּנִי מְנַשֶּׁה לְמַכִּיר מִשְׁפַּחַת
 הַמַּכִּירִי וּמַכִּיר הוֹלִיד אֶת־גִּלְעָד
 קִנְזֵד מִשְׁפַּחַת הַקִּנְזֵדִי: ל אֵלֶּה
 בָּנֵי־גִלְעָד אִיעֹז מִשְׁפַּחַת הָאִיעֹזִי
 קִחְקֶק מִשְׁפַּחַת הַקִּחְקִי:
 לא וְאַשְׁרֵי־אֵל מִשְׁפַּחַת הָאֲשֵׁרֵאִי
 וְשָׁכֶם מִשְׁפַּחַת הַשָּׁכֶמִי: לב וְשִׁמְיֵדֶע

לְמִנְיָהוֹן שְׁתֵּין וְאַרְבַּעַא
 אֲרַפִּין וְתַרְתַּת מָאָה: כו בָּנִי
 זְבוּלֹן לְזִרְעִיתָהוֹן לְסֹרֵד
 זִרְעִית סֹרֵד גָּאֵלֹן זִרְעִית
 אֵלֹן קִיחָלָא זִרְעִית
 יִחְלָאִי: כו אֲדָנִי זִרְעִית
 זְבוּלֹן לְמִנְיָהוֹן שְׁתֵּין
 אֲרַפִּין וַחֲמִשׁ מָאָה: כח בָּנִי
 יוֹסֵף לְזִרְעִיתָהוֹן מְנַשֶּׁה
 וְאַפְרַיִם: כט בָּנִי מְנַשֶּׁה
 קִמְכִיר זִרְעִית קִמְכִיר
 וּמַכִּיר אֲוִידִי יֵת גִּלְעָד
 קִנְזֵד זִרְעִית גִּלְעָד:
 ל אֲדָנִי בָנִי גִלְעָד אִיעֹז
 זִרְעִית אִיעֹז קִחְקֶק
 זִרְעִית קִחְקֶק: לא וְאַשְׁרֵי־אֵל
 זִרְעִית אֲשֵׁרֵאִי וְשָׁכֶם
 זִרְעִית שָׁכֶם: לב וְשִׁמְיֵדֶע
 זִרְעִית שִׁמְיֵדֶע וַחֲפֹר

רש"י

ונקראו ע"ש יורדי נולדים כ). והנולדו משם
 זהלאל לא נקראו המשפחות על שמם חוץ
 ממשפחות אפרים ומנשה שנולדו כלם במלרים
 וארד ונעמן בני צלע בן בנימין כא). ומלחמי
 ביסודו של רבי משה הדרשן שירדה אמן
 למלרים כשהיתה מעוברת מהם כב) לכך
 נחלקו למשפחות כחלרון וחמול שהיו בני בני
 ליהודה וחבר ומלכיאל שהיו בני בני
 אשר. ואם חגדה היא הרי עוז ואם לאו
 אומר אני שהיו לצלע בני בני הרבה

ומשנים הללו חרד ונעמן ילאל מכל אחד
 משפחה רבה ונקראו תולדות שאר הבנים על
 שם צלע. ותולדות השנים הללו נקראו על
 שמם. וכן אני אומר בבני מכיר שנחלקו
 לשתי משפחות אחת נקראת על שמו ואחת
 נקראת על שם גלעד בנו. חמשה משפחות
 חסרו מבניו של בנימין כג) כאן נחתימה
 מקלת נבואת אמו שקראתו בן אוני יג) בן
 חנינות ובפלגש בגבעה יד) נחתימה כולה.
 זו מלחמי ביסודו של רבי משה הדרשן.

מנחת יהודה

מקורי רש"י

רש"י לעיל שאצבון חסרה, די"ל שזה שכתב למעלה הוא
 לשון הירושלמי ולא אדעתיה דרש"י, אבל אלו דבריו
 ממש כמו שכתב אומר אני (רע"ב: כ) ולכן מנאוהו כאן במשפחה, שאם לא היה מיוסדי מצרים אלא משפחה
 שנתחדשה אחר ירידתם לא היה הכתוב קורא אותה משפחה: כל) שהם נולדו ג"כ במצרים: כב) וכ"ח (מדרש
 אגדה) ולמה חשב לבני בלע בתי אבות ולא נולדו בארץ כנען? אלא מכאן אתה למד שמעוברת יצאה מהם
 כשירד בלע אביהם למצרים, ותאומים היו ולא נולדו בדרך עד שנכנסו למצרים, שאם נולדו בסתר הכנסתן
 למצרים היה חושבן כבלל, כשם שהשב לאלו, וכבר בכלל השבעים היו, ללמדך אפילו אותן שנתעברו
 בארץ, אעפ"י שלא נולדו שם וכו' להיות בתי אבות: כג) עיין לעיל פ' י"ג:

(יג) צר' ל"ס י"מ: יד) שופ' כ' :

עיין

מִשְׁפַּחַת הַשְּׂמִידָעִי וְחֶפֶר מִשְׁפַּחַת
הַחֶפְרִי: לֹא וְצִלְפַּחַד בֶּן־חֶפֶר לֹא־הָיוּ
לוֹ בָנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת
צִלְפַּחַד מַחֲלָה וְנֹעָה חַגִּלָּה מִלְכָּה
וְתַרְצֶה: לֹא אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה
וּפְקַדֵּיהֶם שְׁנַיִם וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף
וְשִׁבְעֵמָאוֹת: ס לֹא אֵלֶּה בְנֵי־אֶפְרַיִם
לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשׁוֹתָלַח מִשְׁפַּחַת
הַשְּׁתָּלַחִי לְבָכָר מִשְׁפַּחַת הַבְּכָרִי
תַּתַּחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּתַּחֲנִי: לֹא־אֵלֶּה בְנֵי
שׁוֹתָלַח דְּעֶרֶן מִשְׁפַּחַת הָעֶרְנִי:
לֹא אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־אֶפְרַיִם
לְפְקַדֵּיהֶם שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף
וַחֲמִשׁ מָאוֹת אֵלֶּה בְנֵי־יוֹסֵף
לְמִשְׁפַּחְתָּם: ס לֹא בְנֵי בְנִימֵן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבָלַע
מִשְׁפַּחַת־הַבִּלְעִי דְּאִשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאִשְׁבֵּלִי

זרעית חפר: לֹא וְצִלְפַּחַד
בֶּן חֶפֶר לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִין
אֲלָהֶן בָּנִין וְשֵׁם בָּנוֹת
צִלְפַּחַד מַחֲלָה וְנֹעָה
חַגִּלָּה מִלְכָּה וְתַרְצֶה:
לֹא אֵלֶּין זרעית מְנַשֶּׁה
וּמְנִיחֵהוֹן חֲמִשִּׁין וַחֲרִין
אֶלְפִין וְשִׁבְעֵ מָאוֹה:
לֹא אֵלֶּין בְּנֵי אֶפְרַיִם
לְזִרְעֵיתָהוֹן לְשׁוֹתָלַח
זרעית שׁוֹתָלַח לְבָכָר
זרעית בְּכָר תַּתַּחַן זרעית
תַּתַּחַן: לֹא אֵלֶּין בְּנֵי שׁוֹתָלַח
דְּעֶרֶן זרעית עֶרֶן: לֹא אֵלֶּין
זרעית בְּנֵי אֶפְרַיִם
לְמְנִיחֵהוֹן תַּתַּחֲנִי וַחֲרִין
אֶלְפִין וַחֲמִשׁ מָאוֹה אֵלֶּין
בְּנֵי יוֹסֵף לְזִרְעֵיתָהוֹן:
לֹא בְנֵי בְנִימֵן לְזִרְעֵיתָהוֹן
לְבָלַע זרעית בִּלְעִי
דְּאִשְׁבֵּל זרעית אִשְׁבֵּל
דְּאִשְׁבֵּל זרעית אִשְׁבֵּלִי

אבן עזרא

רש"י

(לו) ואלה בני שותלח וגו'. שאר בני
שותלח נקראו תולדותיהם על שם שותלח
ומערן ילדה משפחה רבה ונקראת על
שמו ונחשבו בני שותלח לב' משפחות (כד)
לא וחשוב ותמלא בפרשה זו כ"ז

ואין זכר למשפחות חמשה בנים לבנימין, והם
בכר וגרה ונעמן וראש וארד: ד"ח לאחירם.
הוא אחי, שפופם הוא מופים (כט) חופם הוא
הופים (ל), ואלה ארד ונעמן הם בני בלע (לא),
וי"א כי נעמן וארד מורדי מצרים הם, והם

משפחות ומצני לוי ח' הרי ששים וחמש וזהו שנאמר כי אחס המעט וגו' ה"א מעט
חמשה אחס חסירים ממשפחות כל העמים שהן ע' שו) אף זה הכנתי מיסודו

יהל אור

מנחת יהודה

(כט) פי' אהירם הנזכר כאן הוא אחי הנזכר (כרא' מו) (ל) וכן חופס הנזכר כאן הוא חופים הנזכר (שס):
כא) וכן שפופס הנזכר כאן הוא מופים הנזכר (שס): (לא) בן בנימין, ולא בניו, וכמו שכתב ה"א ז"ל

מקורי רש"י

(טו) מדרש אגדה ועיין בפערה כ"ג שס ז
בברא'

(ד) עיין החוה"מ מה שביאר בזה :

אונקלוס

במדבר כו פניהם

קכא 241

לְאֶחֱיָרָם מִשְׁפַּחַת הָאֶחֱיָרָמִי :
 לְשֹׁפָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוֹפָמִי
 לְחֹפָם מִשְׁפַּחַת הַחֹפָמִי : וַיְהִיו
 בְּנֵי־בֶלַע אֶרֶד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת
 הָאֶרְדִּי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי :
 אֵלֶּה בְּנֵי־בְנִימֵן לְמִשְׁפַּחֹתָם
 וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף
 וְשֵׁשׁ מֵאוֹת : מִבְּאֵלֶּה בְּנֵי־דָן
 לְמִשְׁפַּחֹתָם לְשֹׁחָם מִשְׁפַּחַת
 הַשּׁוֹחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפַּחֹת דָּן
 לְמִשְׁפַּחֹתָם : מִבְּכָל־מִשְׁפַּחַת
 הַשּׁוֹחָמִי לְפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה
 וְשֵׁשִׁים אֶלֶף וְאַרְבָּעֵמֵאוֹת : מִבְּנֵי
 אֲשֶׁר לְמִשְׁפַּחֹתָם לַיִּמָּנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמָּנָה לְיִשְׁוִי
 מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לְבָרִיעָה מִשְׁפַּחַת הַבָּרִיעִי :
 מִבְּנֵי בָרִיעָה לְחֶבֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶבֶרִי לְמִלְכִּיאֵל
 מִשְׁפַּחַת הַמִּלְכִּיאֵלִי : מִיִּשְׁשָׁם בֶּת־אֲשֶׁר שָׂרָח :

לְשֹׁפָם וְרַעִית
 שְׁפֹפָם לְחֹפָם וְרַעִית
 חֹפָם : וַיְהִיו בְּנֵי בֶלַע
 אֶרֶד וְנַעֲמָן וְרַעִית הָאֶרְדִּי
 לְנַעֲמָן וְרַעִית הַנַּעֲמִי :
 אֵלֶּה בְנֵי בְנִימֵן
 לְרַעִיתָהוֹן וּמְנִיָּהוֹן
 אֶרְבָּעִין וְחֲמִשָּׁה אֶלֶפִּין
 וְשֵׁשִׁת מֵאוֹת : מִבְּאֵלֶּין בְּנֵי
 דָּן לְרַעִיתָהוֹן לְשֹׁחָם
 וְרַעִיתָהוֹן לְמְנִיָּהוֹן
 שְׁתֵּי־וָאֶרְבַּע אֶלֶפִּין
 וְאַרְבַּע מֵאוֹת : מִבְּנֵי אֲשֶׁר
 לְרַעִיתָהוֹן לַיִּמָּנָה וְרַעִית
 יִמָּנָה לְיִשְׁוִי וְרַעִית יִשְׁוִי
 לְבָרִיעָה וְרַעִית בָּרִיעָה :
 מִבְּנֵי בָרִיעָה לְחֶבֶר
 וְרַעִית חֶבֶר לְמִלְכִּיאֵל
 וְרַעִית מִלְכִּיאֵל : מִיִּשְׁשָׁם

רש"י

אבן עזרא

שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה הַדַּרְשֵׁן אֶחָד הַלְרִכְתִּי לַפָּחוֹת בְּנֵי בֶלַע בֶּן בְּנִימִין (לכ) : מִבְּ לְשֹׁחָם . הוּא
 וְלִהְיוֹתָם בְּדַבְּרוֹ : (לח) לְאֶחֱיָרָם . הוּא אֶחָד חֹשִׁים (לג) : אֵלֶּה מִשְׁפַּחוֹת דָּן לְמִשְׁפַּחֹתָם .
 שִׁירָד לְמִלְכִּים (טו) וּלְפִי שֶׁנֶּקְרָא עַל שֵׁם יוֹסֵף שֶׁהָיָה אֶחָד וְרַס מִמֶּנּוּ נֶקְרָא אֶחֱדָס (יז) :
 (לט) שְׁפֹפָם . הוּא מוֹפִים (יח) עַל שֵׁם שֶׁהָיָה יוֹסֵף שְׁפֹפָה (כ) בֶּן הָאֲמוּנֹת : (מב) לְשֹׁחָם .
 הוּא חֹשִׁים (כו) (יט) : (מז) וְשֵׁם בֶּת אֲשֶׁר שָׂרָח . לְפִי שֶׁהָיָה קִיּוּמָה בְּחַיִּים מִגֵּאָה
 יֵהֵל אֹר

מִזו (כא) הֵמָּה בְּנֵי בֶלַע וְלֹא בְּנֵי בְּנִימִין , כִּי בְּנֵי בְּנִימִין
 הָיוּ הֵם בְּנִימִין וְחֲשָׁבָם בְּנֵימִין : (לג) הַנּוֹכַח (שם שם
 כג) :

מנחת יהודה

(כה) פ' מְדוּכָה , וְאִכּוּת אוֹתוֹ פָּחוֹת (דבר' פ', כ"א)
 ת"א , וְשִׁפּוּת יֵהֵא שְׁפִיף : (כו) וּבִבְ"ב קמ"ג ב' , שְׁתֵּי
 מְדוּכָה

(פ' לח) שֶׁאֵין זִכָּר לְמִשְׁפַּחוֹת הַמִּשָּׁה בְּנִים לְבְּנִימִין
 וְהָיָה שֵׁם גַּם אֶרֶד וְנַעֲמָן : (לכ) וְכֵן פ' הַרְמַכָּן ,
 וְדַעְתָּם כִּי אֶרֶד וְנַעֲמָן הֵנָּה בְּנֵי בְּנִימִין (כרפ')

מקורי רש"י

(מז) בְּנִימִין , מ"ו כ"א : (יז) מִדְּשָׁה חֲגוּלָה : (יח) בְּנִימִין
 מ"ו כ"א : (יט) בְּנִימִין מ"ו כ"ג :

מו אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־אִשָּׁר
 פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים
 אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת : ס
 מח בְּנֵי נִפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחְתָּם
 לַיִּחִזְאֵל מִשְׁפַּחַת הַיִּחִזְאֵלִי לְגֹנִי
 מִשְׁפַּחַת הַגֹּנִי : מט לִיצֵר
 הַיִּצְרִי לְשָׁלֹם מִשְׁפַּחַת הַשָּׁלֹםִי :
 נא אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת נִפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחְתָּם
 וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבָּעִים אֶלֶף
 וָאַרְבַּע מֵאוֹת : נא אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְנֵי
 יִשְׂרָאֵל שְׁש־מֵאוֹת אֶלֶף וָאַלֶּף
 שֶׁבַע מֵאוֹת וְשָׁלֹשִׁים : פ
 שלשי נב וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
 לֵאמֹר : נג דָּאֵלֶּה תַּחֲלֹק הָאָרֶץ
 בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת : נד קָרַב תִּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ
 וְלַמַּעַט תִּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְקוּדָיו יִתֵּן נַחֲלָתוֹ :

רש"י

כאן (כו) (כ) : (נג) לאלה תחלק הארץ. ולא לפחותים מכן כ' מע"פ שצאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ שהרי שבע שנים כצטו ושבע חלקו לא נטלו חלק בארץ אלא אלו שש מאות אלף ואלף ואם היו לאחד מהם ו' בנים לא נטלו אלא חלק אחיהם לצדו (כא) : (נד) לרב תרבה נחלתו.

מנחת יהודה

מקורי רש"י

מרובין בחושים של קנה, ופי' הרשב"ם בחושים של קנה שגדלים הרבה ביחד : (כו) ולכך לא חשבה לדינה מפני שכבר מתה, וכן אז"ל (סופה י"ג א') סרח בת אשר נשתיירה מאותו הדור, ועיין רמב"ן שהביא נוסח מתרגום אונקלוס, ושום בת אתה אשר סרח, ועיין ברא' ל"ו ל"ה קרני אור הערה כ"ה, ושם מ"ו ו', קרני אור הערה ג' : (כה) וענין הנורל היה ספני החלק היפה והחלק הרע, כי שבא לחלקו חלק יפה עפ"י הנורל היה לו, ופי' שבא לחלקו חלק רע, עפ"י הנורל היו מעלין לו בכספים, ופי' שהיו לו חלק יפה היה מעלה לו כספים למי

בת אשר סרח : כו אליו
 זרעית בני אשר
 למניניהון חמשין ותלתא
 אלפין וארבע מאה :
 מח בני נפתלי לזרעיתיהון
 ליחזאל זרעית יחזאל
 לגוני זרעית גוני : מט ליצר
 זרעית יצר לשלם זרעית
 שלם : נ אליו זרעית
 נפתלי לזרעיתיהון
 ומניניהון ארבעין
 וחמשה אלפין וארבע
 מאה : נא אליו מניני בני
 ישראל שית מאה וחד
 אלפין שבע מאה
 ותלתין : נב ומליר יי עם
 משה למימר : נג לארץ
 התפלג ארעא באחסנא
 במנין שמהן : נד לסניאי
 תסגון אחסנתהון
 וזעירי תזערון
 אחסנתהון גבר לפום
 מנינו הי תתיבה

בנחלה במספר שמות : נד קרב תרבה נחלתו
 ולמעט תמעיט נחלתו איש לפי פקדיו יתן נחלתו :

אונקלוס

במדבר כו פינחס

קבב 243

נָה אֶךְ בְּגוֹרֵל יִחְלַק אֶת־הָאָרֶץ
לְשִׁמּוֹת מִטּוֹת־אֲבוֹתָם יִנְחֲלוּ׃
וְעַל־פִּי הַגּוֹרֵל תִּחְלַק נַחֲלָתוֹ בֵּין
רֹב לְמַעַט׃ וְיֵאלֶּה פְקוּדֵי הַקָּדוֹי
לְמִשְׁפַּחְתָּם לְגִרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת

אֶחָד נִתְּהָ׃ נָה בְּרָם
בְּעֵד בָּא תִתְּפֹלֵג יִת
אַרְעָא לְשִׁמְהוֹן שְׁבִיטֵי
אֲבֹהֵיהוֹן יִחְסֻנוֹן׃ וְעַל
פּוֹרָם עֵדְבָא תִתְּפֹלֵג
אֶחָד נִתְּהוֹן בֵּין סְגִיאי
דְּעִירֵי׃ וְיֵאלֵין מִנֵּינִי
דְּנֹאי לְזִרְעֵיהוֹן דְּגִרְשׁוֹן
רְשִׁי

אבן עזרא

כי חושים נחלק למשפחות רבות (לד)׃
נָה יחלק את הארץ. הטעם כי בגורל יחלק
הארץ למטות (לֵה) [ב]׃ נָה על פי הגורל תחלק
נחלתו בין רב למעט. לפקודים (לו)׃
נָה לגרשון. החל מהבכור והזכיר בני שהוא
לבני ולא הזכיר שמעי, ויתכן שלא היו לו
בנים, או היו לו ומתו בלא בנים [נ], ואחר כן
הזכיר החברוני שהוא בן קהת ולא הזכיר
עוזיאל (לו), ואחר כן בני מררי ושב להזכיר
בני יצהר, ואחר כן בני עמרם, ואיחר אותם,
בעבור שיבאר מה שאירע לבני בן עמרם (לח)׃

תחום פלוני עולה עמו והשבטים היו כתובים
בשנים עשר פתקין (ט) ושנים עשר גבולים
בשנים עשר פתקין וכללום בקלפי (ל) והגשיא
מכנים ידו לחוכה ונוטל שני פתקין עולה
בדיו פתק של שם שבטו ופתק של גבול
המפורש לו והגורל עלמו היה לווח ואומר
אני הגורל עליתי לגבול פלוני לשבט פלוני
שנאמר על פי הגורל ולא נתחלקה הארץ
במדה לפי שיש גבול משוכה מחצירו אלא
בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב

הכל לפי הדמים (ל) (כג)׃ (נה) לשמות מטות אבותם. אלו יולאי מלרים (כד)
שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שבחורה שכל הנחלות החיים יורשים את המתים
וכאן מתים יורשים את החיים. כיצד שני אחים מיוולאי מלרים שהיו להם בנים
בבאי הארץ (לב) לזה אחד ולזה שלשה האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה
שנאמר לאלה תחלק הארץ חזרה נחלתן אלל אחי אביהן וחלקו הכל בשוה וזהו
שנאמר לשמות מטות אבותם ינחלו שאחר שנטלו הבנים חלקיהם לפי האבות שילאו ממלרים
ואילו מתחלה חלקיהם למנין יולאי מלרים לא היו נוטלין אלו הד' אלא שני חלקים עכשיו
נטלו ד' חלקים (לג)׃ אך בגורל. ילאו יהושע וכלב וכן הוא אומר ויתנו לכלב אח
חברון כאשר דבר משה בה) ואומר על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל (לד) (כו)׃
במטות אבותם. ילאו גרים ועבדים׃ (נו) על פי הגורל. הגורל היה מדבר כמו

יהל אור

קרני אור

(לד) וכן פי' הרמב"ן כי הי' לשוהם בנים וזכרים לשימורו במדבר יותר משהיו׃ [ב] עיין יהל אור
עשו משפחות נקראות בשם אחי המשפחה, אבל היו וכו' דעת הרשב"ם דפי' יש נוטלין. וכן פי' הרמ"ק
כולם מתיחסות אל שוהם הראש והיו נקראות אליו (יהושע יז) ועיין ברע"ם מה שביאר בזה׃ [ג] וכו' רב"ם׃
בשמו׃ (לה) דעת הה' ז"ל כדעת הרמב"ן, שהארץ נתחלקה לשנים עשר חלקים שוים ונטל השבט החלק שיצא
לו הגורל עליו, בין שהוא מרובה באוכלוסין או ממועט בהם, וזהו מה שאמר כי בגורל יחלק הארץ למטות,
פי' להשבטים, ואח"כ יבאר הכתוב פעם שנית הגורל׃ (לו) לפקודים באותו שבט עלמו, יחלק השבט נחלתו
לפי ריבויים ומיעוטם, וזהו מה שיאמר הכתוב לרב תרבה וגו' ולמועט תמעט וגו' איש לפי פקודיו יתן נחלתו׃
(לז) ויוכל היות מאותו עמם שלא הזכיר שמעי׃ (לח) פי' לנדב ואביהוא בני אהרן בן עמרם׃ והוארץ
להאריך בהם׃

מקורי רש"י

בנחת יהודה

תשע"ג׃ (כג) ספרי ב"ב שם במד"ר שם ילקוט שם מדרש
אגדה׃ (כד) ספרי ב"ב קי"ז ח' ילקוט תשע"ג׃
(כה) שופ' ח' כ' בו) יהושע י"ט כ'׃
(ל) עיין אות כ"ח׃ (לז) ר"ל שהם בני כ' וראויים לירש בנחלה׃ (לג) וירשו בתיים את התיים וחזרו וחלקו בשוה,
עיין (ב"ב קי"ז א') ובפי' הרשב"ב שם׃ (לד) כ"ה הניפח ע"י הנהת סהר"ם יפה, ובז"ל נוסח אחר׃
עיין

זרעית גרשון זקת
 זרעית קת זקת זקת
 זרעית מררי: נח אלה
 זרעית לוי זרעית לבני
 זרעית חברון זרעית
 מחלי זרעית מושי זרעית
 קרח זקת אוליד ית
 עמרם: נח ושום אתת
 עמרם יוכבד בת לוי
 די לידת יתה ללוי
 במצרים וילדת לעמרם
 ית אהרן וית משה וית
 מרים אחתהון: ואתיליד
 לאהרן ית נדב וית
 אביהוא ית אלעזר וית
 איתמר: סא ומית נדב
 ואביהוא בקרוביהון
 אשתא נוכרתא קדם יי:
 סב ויהו מניניהון עשרין

הגרשני זקת משפחת הקהתי
 זקת מררי משפחת המררי: נח אלה
 משפחת לוי משפחת הקבני
 משפחת הקבני משפחת המחלי
 משפחת המושי משפחת הקרחי
 זקת הולד את עמרם: נח ושום
 אשת עמרם יוכבד בת לוי אשר
 ילדה אתה ללוי במצרים ותלד
 לעמרם את אהרן ואת משה ואת
 מרים אחתם: וילד לאהרן את
 נדב ואת אביהוא את אלעזר
 ואת איתמר: סא ומית נדב
 ואביהוא בקרוביהם

ואביהוא בהקריבם אשזרה לפני יהוה:
 סב ויהיו פקדיהם שרשה ועשרים אלה כל זכר

אבן עזרא

נח הקרחי. הם בני קרח, והזכיר שם יוכבד
 בעבור כבוד בניה (לט) ולא הזכיר שם יולדתה
 דרך קצרה (מ) וכן אשרואל אשר ילדה (דה"א
 ז יד) (מא): סב ויהיו פקדיהם. פקדי
 הלויים, במספר הזה נוספו שבע מאות (מב)
 והתימה, כי לא נוסף בהם רק שבע מאות (מג),
 והנה ישראל שמתו מי שהיה מבן עשרים שנה
 ומעלה, היה מספרם בפעם האחרונה קרוב
 מהמספר הראשון (מד), כי הלויים לא נכנסו
 עם פקודי ישראל (מה) והעד אלעזר הכהן (מו):

להיות ממנין בני עשרים שנה ומה טעם כי

יהוה
 (לט) משה ואהרן שהולידה אותם: (מ) כי הילל
 לכתוב גם שם יולדתה וקיצר הכתוב: (מא) ולא נכתב
 מי היא אשר ילדה: (מב) על מספרם (למעלה נ' לט)
 כי שם כתוב כל פקודי הלויים וגו' שנים ועשרים אלף,
 ופי' ה' ז"ל שם וכשאתה מחבר הפרטים חמאל שיותירו
 ג' מאות (עיין ביאורי שם) וכאן כתוב כ"ג אלף, והנה
 מנחת יהודה

(נ) עיין רע"ב, ובהתורה"ס פ' נ"ז:

שפירשתי בו). מגיד שנתחלקה צדוק"ק לכך
 נאמר על פי ה': (נח) אלה משפחות
 לוי. חסר כאן משפחות השמעני והעזיאל
 וקלת מן הילדרי לא): (נט) אשר ילדה
 אותה ללוי. אשהו לידתה במצרים ואין
 הורתה במצרים כשנכנסו לתוך החומה ילדתה
 והיא השלימה ממנין שבעים שהרי צפרטן אי
 אתה מולא אלא אלא ששים ותשע כח):
 (סב) כי לא התפקדו בתוך בני ישראל.

לא נתן להם נחלה והגמנין מכן עשרים שנה

אור

נוספו עליהם שבע מאות: (מג) כי ההוספה בהם
 היתה צריכה להיות הרבה יותר: (מד) וכן כתב
 הרלב"ג, והזקוני, ועיין בדרי"א שמאלה טעם ע"ז:
 (מה) כי הלויים היו נמנים מכן הדש וישראל מכן
 עשרים ולא נכנסו בגזרת המרגלים: (מו) שהיה גדול
 בגזרת המרגלים ונכנס לארץ:

מקורי רש"י

(כו) לעיל פ' כ"ד: כח) עיין רש"י ברא' מ"ו ט"ו, ובמקור
 רש"י

מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְמֵעֶלֶה כִּי אֵל לֹא
הִתְפַּקְדּוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי
לֹא־נָתַן דָּהֶם נִחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל : ^{סג} אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁחָה
וְאַלְעֶזֶר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל
יַרְדֵּן יִרְחוֹ : ^{סד} וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה
אִישׁ מִפְּקוּדֵי מִשְׁחָה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן
אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּמִדְבַר סִינַי : ^{סה} כִּי־אָמַר יְהוָה
דָּהֶם מוֹת יָמָתוּ בְּמִדְבַר וְלֹא־נוֹתַר
מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יִפְנֹה
וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן : ^{סו} כֹּז * וְהַתְּקַרְבָּנָה
בָּנוֹת צִלְפַּחַד בֶּן־חֵפְרָה בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־

אבן עזרא

(מו) ולא על פקודי הלויים, כי עליהם לא נגזרה הגזירה, וכן פי' הרמב"ן, ועיין ברד"א מה שביאר בזה:
מקורי רש"י
מגחתי יהודה

מקורי רש"י

רש"י אות י"א : כ"ד : ל) תנחומא ח' ו', תנחומא
ב' ו', ספרי, במד"ר פכ"א י', ילקוט תשע"ג : לא) לעיל י"ד, ד' : לב) למטה כ"ז, ד' : א) ברא' ב' כ"ב :
ב) שם שם כ"ה : ג) פ' ד' : ד) ספרי, ילקוט תשע"ג : ה) מ"ב כ"ה : ו) ספרי, פס"ו : ז) למטה ל"ו י"א :
עין

פינ

וּמִלְכָּה וְתִרְצָה: ב וְקָמָא
קָדָם מִשָּׁה וְקָדָם אֱלֹעֶזֶר
כִּהְיָא וְקָדָם רַבְרַבְיָא וְכָל
כְּנִשְׁתָּא בְּתִרְעָה מִשְׁכָּן
זְמָנָא לְמִימָר: ג אָבוּנָא
מִית בְּמִדְבָּרָא וְהוּא לָא
הָיָה בְּנֹו כְּנִשְׁתָּא
דְּאֶזְרָאֵנוּ עַלִּי בְּכִנְשִׁתָּא
דְּקִרְחָא אֲרִי בְּחֻבָּה מִית
וּבְנִין לָא הָווּ לָהּ: ד לָמָּא
יִתְמָנַע שְׁמָא דְּאָבוּנָא מִנֹּו
זְרַעִיתָהּ אֲרִי לִית לָהּ בָּר

מְכִיר בֶּן־מִנְשֵׁה לְמִשְׁפַּחַת מִנְשֵׁה
בֶּן־יֹוסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵתָיו מִחֲלָה
נָעָה וְהַגִּדָּה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:
ב וְתַעֲמִדְנָה לִפְנֵי מִשָּׁה וּלְפָנֵי
אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִם
וְכָל־הָעֵדָה פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד
לֵאמֹר: ג אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא
לֹא־הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנוֹעָדִים
עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קִרְחָא כִּי־בַחֲטָאוּ מֵת וּבָנִים
לֹא־הָיוּ לוֹ: ד לָמָּה יִגְרַע שֵׁם־אָבִינוּ מִתּוֹךְ
מִשְׁפַּחָתוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תִּנָּה־קָנוּ אַחֲזָה בְּתוֹךְ אַחֲרֵי

רש"י

אבן עזרא

שנה את סדרן ח: (ב) לפני משה ולפני
אלעזר. מגיד שלא עמדו לפניו אלא בשנת
הארבעים אחר שמת אהרן ט: לפני
משה. ואחר כך לפני אלעזר אפשר אם
משה לא ידע אלעזר יודע אלא סרס המקרא
ודרשו דברי רבי יאשיה אבא חנן משום
רבי אליעזר אומר בבית המדרש היו יושבים
ועמדו לפני כולם י: (ג) והוא לא היה וגו'. לפי שהיו באות לומר בחטאו מת נזקקו
לומר לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהיו על הקב"ה אלא בחטאו לבדו מת. ולא
החטיא את אחרים עמו יא. רבי עקיבא אומר מקושש עלים היה יב. ורבי שמעון
אומר מן המעפילים היה יג: (ד) למה יגרע שם אבינו. אנו במקום בן עומדות
ואם אין הנקבות חשובות זרע תתיבס אמנו ליבס יד: כי אין לו בן. הא אם היה לו
בן לא היו תובעות כלום. מגיד שחכמניות היו טו:

יהל אור

קרני אור

(מה) למעלה (יד ל) שהקדים כלב ליהושע
(ה) ולא יהיה להם חלק בארץ: (ז) וכן הביא הרמב"ם
ז"ל הפי' הזה בשם ר"י הלוי: (ג) וכן פיל

[א] וב"ה דעת מו"ל (ב"ב קיז ב) מתלוננים ועדת קרח
לא היה להם חלק בארץ, וכן כתב הרמב"ם
שכ"ס דעת מו"ל שעת קרח לא היה להם חלק בארץ
וכן למתלוננים שבעדת קרח, כי נשמע זה מבית דינו
של משה, ודעת עצמו של הרמב"ם בדרך הפשט, בעבור שחשבו שמשם רבינו היה שונא עדת קרח יותר מכל החוטאים

מקורי רש"י

מדרש אגדה: יג) ובשבת שם בשם ר' יהודה בן במירא:
יד) ב"ב קי"ט ב' תנחומא ח' ו' תנחומא ב' ח' במד"ר
פ' כ"ח י"ח, מדרש אגדה, ילקוט תשע"ג: טו) ספרי,
ב"ב קי"ט ב', ילקוט תשע"ג מדרש אגדה פס"ו:
דבר

ח) עיין רש"י למטה ל"ו י"ח: ט) ספרי, ילקוט שם,
פס"ו: י) תנחומא ח' ט' תנחומא ב' ט' ספרי, ועיין
כתוב"מ שם ס' י"ב ב"ב קי"ט ב' מדרש אגדה ילקוט
תשע"ג: יא) ספרי ילקוט שם: יב) ספרי שבת ל"ו ב',

אונקלוס

במדבר כז פינחס קבר 247

אבינו: ה ויקרב משה את משפטו
לפני יהוה: פ רביעי ויאמר יהוה
אל משה לאמר: ז פן בנות
צלפחד דברת נתן תתן להם
אחיות נחלה בתוך אחי אביהם
והעברת את נחלת אביהן להן:
ח ואל בני ישראל תדבר לאמר
איש כי ימות ובן אין לו והעברתם
את נחלתו קבתו: ט ואם אין לו
בת ונתתם את נחלתו לאחיו:
י ואם אין לו אחים ונתתם את
נחלתו לאחי אביו: יא ואם אין

הב לנא אחסנא בגו אחי
אבונא: ה וקרב משה ית
דינה קדם י: ויאמר י:
למשה למימר: ז יאות
בנת צלפחד ממלך מתן
תתן להן אחיות אחסנא
בגו אחי אביהן ותעבר
ית אחסנת אביהן להן:
ח ועם בני ישראל תמלל
למימר גבר ארי ימות
ובר לית לה ותעברון ית
אחסנתה לקבתה: ט ואם
לית לה ברתא ותתנון ית
אחסנתה לאחיה: י ואם
לית לה אחין ותתנון ית
אחסנתה לאחי אביה:
יא ואם לית אחין לאביה
ותתנון ית אחסנתה

רש"י

(ה) ויקרב משה את משפטן. נתעלמה
הלכה ממנו וכאן נפרע על שנטל עטרה
לומר והדבר אשר יקשה מכס תקריבון
אלי (טו). ד"א ראוייה היתה פרשה זו להכתב
על ידי משה אלא שזכו בנות ללפחד ונכתבה על ידן (יז): כן בנות צלפחד דוברת.
כתרגומו. יאות. כך כתובה פרשה זו לפני במרום (יח) מגיד שראתה עינס מה שלא
ראתה עינו של משה: כן בנות צלפחד דוברת. יפה תבעו (יט). אשרי אדם
שהקב"ה מודה לדבריו (כ): נתן תתן. שני חלקים חלק אביהן שהיה מיוצאי מצרים.
וחלקו עם אחיו בנכסי חפר (כא): והעברת. לשון העברה (ס"א עברה) (כ)
הוא צמי שאינו מניח בן ליורשו. ד"א על שם שהבת מעברת נחלה משבע ללשבע
שבעה ובעלה יורשין אותה (כב). שלא תשוב נחלה לא נטויה אלא לאותו הדור בלבד (כג).

יהל אור

רש"י ז"ל הא אם היה לו בן לא היו תובעות כלום:
(ד) כן ענינו דבר נכון, כי הוא נגזר משרש כנים
אחם (ברא' מז יט): (ה) הכן: (ו) וכ"ה בדרו"ל

מקורי רש"י

(טו) דבר' ח' י"ז ועיין תנחומא ח' ח' תנחומא ב' ט'
במד"ר ס"ס ילקוט תשע"ד: (יז) ספרי ב"ב קי"ט ב'
סנהד' ח' ח' פס"ז: (יח) ספרי, פס"ז: (יט) תנחומא ח'
ח' תנחומא ב' ט', ספרי: (כ) ספרי: (כא) ובספרי
ובתנחומא ח' ט', תנחומא ב' ט', ב"ב קי"ט ב', במד"ר פכ"א י"ב ירושלמי ב"ב פ"ח ס"ב מדרש חגדה, פס"ז
ילקוט תשע"ד, ונכולן שלשה חלקים: (כב) ספרי, ב"ב קמ"ז ח', במד"ר פכ"א י"ב: (כג) ב"ב ק"כ, ח' נחומא

מנחת יהודה

(ח) עיין מקורי רש"י, ששם סבואר שנפלו שלשה
חלקים, היינו חלק אביהם שהיה מיוצאי מצרים וחלקו
עם אחיו בנכסי חפר, ושהיה יבכור נפל שני חלקים
ועיין ברא"ם מה שביאר דעת רש"י ו"ל בזה: (ז) וכן

אֲחִים לְאָבִיו וְנָתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ
 לְשֹׂארוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ
 וַיֵּרֶשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
 חֶקֶת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 אֶת־מֹשֶׁה : פ יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
 מֹשֶׁה עֲלֶה אֶל־הָר הָעֵבְרִים הַזֶּה
 וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי
 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל : יג וּרְאִיתָהּ אֹתָהּ וְנֹאסַפְתָּ אֶל־
 עַמִּיךָ גַּם־אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר נֹאסַף אֶהְרֹן אֲחִידְךָ :

אבן עזרא

רש"י

יא לשארו הקרוב אליו. מכל המשפחה (ח) :
 וירש אותה. הנחלה (ט), וכבר פירשתי דרך
 חז"ל בפסוק לעם נכרי (שמות כא ח) (י) ולדעת
 הנחלות אם יירש האב או האם את הבן,
 ומה שתירש אשתו צריכים אנחנו לקבלה
 (יא) אמרו חז"ל (יב) כי נסמכה פרשת עליה
 אל הר העברים לדבר הנחלות, כי
 בקש משה לדעת מי ינחל מעלתו (יג) :
 שמא הותרה הגזרה ואכנס לארץ אמר לו הקב"ה גזרתי במקומה עומדת בו. ד"א בז'
 כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמח ואמר כמדומה שהותר לי נדרי. משל
 למלך שגזר על בנו שלא יכנס לפתח פלטין שלו נכנס לשער והוא אחריו לחלר והוא
 אחריו לטרקלין והוא אחריו כיון שבא להכנס לקיטון ג' אמר לו בני מכאן ואילך אתה
 אסור להכנס : (יג) כאשר באסף אהרן אחיד. מכאן שנתאוו משה למיתתו של
 אהרן כח. ד"א אין אתה מוכ ממונו כט) על אשר לא קדשתם ד) הא אם קדשתם
 אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטר מן העולם. בכל מקום שכתב מיתתם כתב

יהל אור

בי משפחת האב קרויה משפחה : (ח) וכל הקרוב
 קרוב קודם : (ט) מלת אותה מוסב אל הנחלה שהיא
 ל"כ : (י) שהפי' שם מן לעם נכרי לא ימשל למכרה,
 חוזר לאב שהוא רחוק ולא לאדון הסמוך לו, וכן פי'
 שם הח' ו"ל וכתב, ואל תתמה בעבור מרחק לעם
 נכרי מזה הפסוק (פי' להפסוק הקודם וכי ימכור)
 כי כמוהו שלם ישלם (שם כב ז) (פי' ששכ אל הכתוב

מנחת יהודה

מקורי רש"י

הוא ב"ב קט"ז א', וקס"א א', כל שאינו סניח בן ליורשו
 הקב"ה סלא עליו עברה : ג) ובז"ל יש גוסס לקיתון"
 בתי"ו והוא חדר שלפנים מן הטרקלין, החדרה (שופ'
 פ"ו א') מתורגם קיטונא : ד) כאן נפל שעות, וכתבו
 על אשר לא קדשתם" והוא פסוק בסוף האוינו (דבר'
 ל"ב ג"א) ונ"ל כי הדבור הוא על הפסוק הסמוך, ותחלת הדבור היתה להקדישני בפי'ם, ורש"י פי' על אשר
 לא

לְקָרִיבָה דְּקָרִיב לָהּ
 מִזִּרְעִיתָהּ וְיִרְשָׁהּ וְהָיְתָה
 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְגִזְרַת דִּין
 כְּמֵאדִּי פִּקִּיד יִירְשָׁהּ מֹשֶׁה :
 יב וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה סֶק
 לְטוֹרָא דְּעֵבְרָאִי הָרִין
 וְחֲזִי ית אֶרְעָא דִּי יְהֻבִּית
 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל : יג וְתַחֲזִי
 יְתָה וְתַתְּכִנְשׁ לְעַמִּיךָ אַף
 אֶת כְּמֵאדִּי אֶתְכִנְשׁ

וְנֹאסַפְתָּ אֶל־
 אֶהְרֹן אֲחִידְךָ :

אונקלוס

במדבר כז פינחס קכה 249

יָד כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי בְּמִדְבַּר-צִן
בְּמַרְיָבֶת הָעֵדָה דְּהַקְדִּישְׁנִי בַּמִּים
לְעֵינֵיהֶם הֵם מִי־מַרְיָבֶת קָדֵשׁ
מִדְבַּר-צִן: ׀ ׀ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־
יְהוָה לֵאמֹר: ׀ יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי
הָרוּחֹת לְכָד־בְּשָׁר אִישׁ עַד־
הָעֵדָה: ׀ אֲשֶׁר־יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר
יָבֹא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֻם וְאֲשֶׁר
יָבִיאֻם וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת יְהוָה כְּצֹאֵן

אֶהְרֹן אֶחָד: יד כַּמָּא דִּי
סָר בְּתוֹן עַל מִימְרֵי
בְּמִדְבָּרָא דְצִן בְּמִצִּית
בְּנִשְׁתָּא לְקַדְשׁוֹתֵי בְּמִיא
לְעֵינֵיהוֹן אֲנֹן מִי מִצִּית
דְּקָם מִדְבָּרָא דְצִן:
׀ וּמְלִיל מֹשֶׁה עִם ׀
לְמִימַר: ׀ יִמְנִי יְיָ אֱלֹהֵי
רוּחֵיָא לְכָל בְּסָרְאֲנָבֵר עַל
בְּנִשְׁתָּא: ׀ יִי דִי יִפְקֹד
קָדְמֵיהוֹן וְדִי יִפְקֹדוּ וְדִי
יִעֲלֹנוּ וְלֹא תִהְיֶה בְּנִשְׁתָּא
דִּי כְּעֹנָא דִּי לִית לְהַנְרֵעִי:

רש"י

אבן עזרא

יד להקדישני. דבק עם מריתם, והטעם כי
מריתם להקדישני, וזה הוא על אשר לא
קדשתם כאשר פירשתיו (יג): ׀ מן אל אלהי
הרוחות. שהוא יודע הרוחות איזה רוח
ראוי (יד): ׀ וטעם יפקד. מנזרת פקיד (טו):
יז אשר יצא לפניהם. במלחמה: ואשר

סורחנם לפי שנגזרה גזרה על דור המדבר
למות במדבר בעון שלא האמינו. לכך בקש
משה שיכתב סורחנו שלא יאמרו אף הוא מן
הממרים היה. משל לשתי נשים שלוקות בבית
דין אחת קלקלה ה) ואחת אכלה פני ו)
שביעית וכו' אף כאן בכל מקום שהזכיר

מיתתן הזכיר סורחן להודיע שלא היתה בהם אלא זו כלכל ל): (יד) הם מי מריבת
קדש. הם לזדס. אין בהם עון אחר. ד"א הם שהמרו במרה הם היו שהמרו צים
סוף ו) הם עלמם שהמרו במדבר לין: (טו) וידבר משה אל ה' וגו'. להודיע
שבחן של לדיקים שכשנפטרינ מן העולם מניחין לרכן ועוסקין בלרכי לבור לא):
לאמר. אמר לו השיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו לב): (טז) יפקד ה'.
כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת ללפחד לבנותיו אמר הגיעה שעה שאתבצע
לרכי שיירשו בני את גדולתי. אמר לו הקצ"ה לא כך עלתה במחשבה לפני כדאי הוא
יהושע ליעול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל לג). וזהו שאמר שלמה כולר תאנה
יאכל פריה יד): אלהי הרוחות. למה נאמר אמר לפניו רבש"ע גלוי לפניך דעתו
של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי
דעתו לה): (יז) אשר יצא לפניהם. לא בדרך מלכי האומות צימי קדם שהיו יושבים
בבתיים ומשלחין את חיילותיהם למלחמה לו) אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיחון ועוג
שנאמר אל תירא אותו לו) וכדרך שעשה יהושע שנאמר וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה
יהל אור

פסירתו מי הוא הראוי לזה: (יג) (למעלה כ יב): (יד) עיין רש"י ז"ל: (טו) וענינו מינוי:
מקורי רש"י

מנחת יהודה

לא קדשתם, והמעתיקים השמיטו מלות, "להקדישני במים"
והם כתובות בס' הוברון (שד"ל) ועיין בחזקוני סח
שפי' בזה: ה) ופי' רש"י זגתה והתרו בה למלקות:
ו) האנים שלא בישלו כל צרכן, ורחמנא אמר וחיתת
שבת הארץ לכם לאכלה (ויקרא כ"ה ו') לאכלה ולא
להפסד: ז) בעל דברי דוד, ופהר"ם יפה. מוחקים, בים
סוף

ל) ספרי, יומא פ"ב במד"ר פי"ט ו"ב ליקוט תשע"ו פס"ו:
לא) ספרי: לב) ספרי: לג) תנחומא ח' י"א, תנחומא ב'
במד"ר פס"א ו"ד: לד) משלי כ"ז י"ח: לה) תנחומא ח' י'
תנחומא ב' ח', פס"ו, מדרש אגדה, ליקוט תשע"ו בשם
פילמדנו: לו) ספרי, ליקוט שם: לו) לעיל כ"ח, ל"ד:

אֲשֶׁר אֵין דָּהֶם רָעָה: יִיאָמַר יְהוָה
אֶל־מִלְּשָׁה קַח־לָךְ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־
נֹון אִישׁ אֲשֶׁר־רוּחַ בּוֹ וּסְמַכְתָּ אֶת־
יָדְךָ עָלָיו: יִשְׁתַּעֲמֶדֶת אֹתוֹ לִפְנֵי
אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנַי כָּל־הָעֵדָה
וְצִוִּיתָה אֹתוֹ לְעִנְיָהֶם: כ וְנָתַתָּה
מִהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל־עַדְת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: כא וּלְפָנַי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן

יִחְיֶה מֶרֶץ לְמֹשֶׁה דָּבָר דָּךְ
 יֵת יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹן גִּבֹר דִּי
 רוּחַ גְּבוּרָה בַּת וְתַסְמוּךְ
 יֵת יֶדְךָ עֲלוֹהֵי: יֵת וְתַקִּים
 יֵת לְקָדָם אֶלְעֶזֶר פִּתְגָא
 וְלְקָדָם כִּי פִנְשָׁתָא
 וְתַפְקֵד יֵת לְעִינֵיהוֹן:
 כֹּתִתֵן מִזִּיּוֹךְ עֲלוֹהֵי בְדִיל
 דִּי יֵק בְּרוּן מְנֵה פֶל
 פִּנְשָׁתָא דְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:
 כֹּא וְלְקָדָם אֶלְעֶזֶר פִּתְגָא
 יְקוּם וְיִשְׁאֵל לֵיה בְדִין
 אֲוֵרִיא קָדָם יֵעַל מִימֵרָה

אבן עזרא

רשימה

יוציאם, ע"י אחר (טו): יח אשר רוח בו. וכל איש חי יש בו רוח, רק השעם כמו וחוקת והיות לאיש (ס"א ב ב) (יו): וסמכת את ירך. להראות את ישראל שהוא במקומו ועליו סמך (יח): כ ונתת מהודך, לחלוק לו כבוד לפני ישראל (יע): למען ישמעו. כי הם כבר האמינו בכך, ובאשר יראו שאתה כבדתו בן אשריך שזכית להגהיג בניו של מקום (סב): לך. את שדוק לך את זה אתה מכיר (סג): אשר רוח בו. כאשר שאלת שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד (סד): וסמכת את ירך עליו. תן לו מתורגמן שידרוש בחיך שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש בימי משה (מה): (יע) וצויתיה אותו. על ישראל דע שטרחנין הם סרצנים הם ע"מ שתקבל עליך (ח) (טו): (כ) ונתתה מהודך עליו. זה קירון עור פנים (ט): מהודך. ולא כל הודך נמלינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלבנה (סז): למען ישמעו כל עדת בני ישראל. שיהיו נוהגין בו כבוד ויראה כדרך שנוהגין כך (י): (כא) ולפני אלעזר הכהן יעמוד. הרי שאלתך ששאלת שאין הכבוד הזה זו (ס"א נוטל) (יא) מבית

יְהִי אֵל

אשר רוח בו, רוח עלה וגבורה, רוח חכמה וזינה, ויש לו הריעות רב ויודע לו לבקש הנאות: (יח) ויאמיע בו וישמעו לקולו, וכ"כ ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו (דבר' לד, ט): (יט) כדי

מנחת יהודה

מקורי רש"י

מוף" ורוצים לנרום במקומו "ברפידים" (ז"ל: ח) עיין ברמב"ן מה שהעיר ע"ז, וכחב, ואינו נכון בעיני, בעבור שאמר לעיניהם, כי יותר ראוי הענין הזה להאמר הינו לבינו וכו', אבל וצויתא אותו לעיניהם שיצונו במצות הנגיד והשופט, כי בעבור היותו לראש יפקידם בידו, ויהירנו להשתדל מאוד בענינם עי"ש, ושד"ל פי' שפי' מנוי כמו ויצוהו ד' לנגיד על עמו (ש"א, י"ג, י"ד) צויתי שופטים על עמי (ש"ב י' י"א), ועיין אם למקרא שיפרש שיש במשמעותה המנוי והצווי, וע"כ נקרא חסנוי צווי, שכן דרך המכנה למסור סדרי השררה או המנוי אל המתמנה: (כת"א: י) גם כאן יש חוספת ברש"י כ"י ו"ל "ואני יוסף ב"ר שמעון, אומר אני לך למקרא לוטר למען יראו כל עדת בני ישראל, אבל לפי משמעותו של מקרא ולפי פשוטו ונתת מהורה עליו שתשבח אותו לעיניהם ששורה עליו רוח הקודש, כמו למען ישמעו כל עדת בני ישראל ששנהו, ויהיו נשמעין לך, וגם וצוית אותו לעיניהם שפי' רבינו אחר המדרש שצויה אותו על ישראל, אומר אני שצויהו לעבור לפני העם ולהנחילם את תאריך, וצויהו חוק ואמץ, וכן הוא ספורש במקום אחר צו את יהושע וחזקתו ואמצתו כי הוא יעבור וגו' עכ"ל, וכן פי' הראב"ב ע"ז: י"א) עיין ברא"ם: שצריך

אונקרוס

במדבר כז כה פינחס קכו 251

יַעֲמֹד וְשָׂאֵל לוֹ בַּמִּשְׁפָּט הָאוּרִים
לִפְנֵי יְהוָה עַל־פִּי יֵצְאוּ וְעַל־פִּי
יָבֹאוּ הוּא וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֹתוֹ
וְכָל־הָעֵדָה: כב וַיַּעַשׂ מִשְׁהַ כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ
וַיַּעֲמֵדְהוּ לִפְנֵי אֱלֹעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי
כָל־הָעֵדָה: כג וַיִּסְמַךְ אֶת־יָדָיו עָלָיו
וַיִּצְוֵהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־
מֹשֶׁה: פ חֲמִשִּׁי כַח א וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: כ צוּ אֶת־בְּנֵי

יְהוֹן נִפְקִין וְעַל מִימָרָה
יְהוֹן עֲלִין הוּא וְכָל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל עִמָּה וְכָל
בְּנֵי־שָׂתָא: כב וַעֲבַד מִשְׁהַ
כַּמָּא דִּי פִקִּיד יִי יִתָּה
וְדַבֵּר יִת יְהוֹשֻׁעַ וְאַקִּימָה
קִדְם אֱלֹעָזָר כַּהֲנָא וְקִדְם
כָּל בְּנֵי־שָׂתָא: כג וַסְמַךְ יִת
יְדוֹהֵי עֲלֵוְהֵי וּפִקְדָה כַּמָּא
דִּי מִלִּי יִי בִידָא דְמִשְׁהַ:
א וּמִלִּי יִי עִם מִשְׁהַ
דְּמִימָר: ב פִּקִּיד יִת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְתִימָר לְהוֹן יִת
קִרְבָּנֵי דְחָם סְדוּר
לְקִרְבָּנֵי דְאִתְקַבְּלָא
בְּרַעְוָא תַּסְרוּן לְקִרְבָּא

רש"י

אבן עזרא

ויבדוהו, כי ילכו אחרי מעשיך (כ): כא על
פיו יצאו, על פי אלעזר במשפט האורים (כא)
וי"א על פי משפט האורים (כג) והראשון ישר
בעיני (כג): הוא וכל בני ישראל, בדבר שהיה
כלל לכל (כד): וכל העדה, בדבר שהיה פרט
לעדה, הם הנועדים באהל מועד (כה) [ב]
וטעם הדבק פרשת הקרבנות, יזהשם צוה אז
למשה שיצוה את בני ישראל הקרבנות שהם
חייבים לעשות, כי הוא לא יבנם לארץ עמהם,
והחל להזכיר עילת תמיד, ואם הזכירה
בתחלה (כו) יתכן שהזכרת היא על הר סיני (כו),
או שתהיה מערכת הקרבנות סדורה (כח):

אזכיר שאף יהושע יהא לריך לאלעזר (מח):
ושאל לו, כשינטרך ללאת למלחמה: על
פיו, של אלעזר: וכל העדה, סנהדרין (מח):
(כג) ויקח את יהושע, לקחו בדברים
זהודיעו מתן שכר פרגסי ישראל לעוה"צ (ג):
(כג) ויסמך את ידיו, בעין יפה יותר ויותר
ממה שנלטה, שהקב"ה אמר לו וסמכת את
ידך והוא עשה בשתי ידיו ועשאו ככלי מלא
וגדוש יב) ומלאו חכמתו בעין יפה נא):
כאשר דבר ה', אף לענין ההוד נתן
מהודו עליו: (ב) צו את בני ישראל, מה

אמור למעלה יפקוד ה', אמר לו הקב"ה עד שאתה מלוני על בני לוח את בני עלי, משל
לבת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לבעלה על בניה וכו' כדאיתא

יהל אור

קרני אור

שמתו במדבר: [ב] והלכ"ג פי' באמרו וכל בני' אמו,
שאלעזר סכהן יצא ג"כ עפ"י יהושע ויבא, וכל בני' אמו
וכל העדה שהם הסנהדרין כולם יצאו ויבאו עפ"י יהושע,
כי לו נחנה הסנהגס נזה, ואעפ"י שזוא שאל במשפט
סאוריס לאלעזר:

שיקבלוהו: (כ) ועניניך בהנהגה וכ"כ החקוני:
(כא) וכן פי' רש"י על פיו של אלעזר: (כג) ולא
על פי אלעזר: (כג) שפי' על פיו ממש: (כד) לכל
ישראל: (כה) כולם יונהגו על ידו: (כו) כפי' תלזה,
(כו) מה שצוה שם הוא על הר סיני ועתה צוה

לדורות: (פח) וכן פי' הרמב"ן ואעפ"י שזכר כפי' תלזה, החזירו להיות מערכת הקרבנות סדורה לדורות
לעולם שלא יקדים כלום לעולת פבקר, ולא יאחר כלום לעולת הערב:

מקורי רש"י

מנחת יהודה

תשע"ו: מח) ספרי, במד"ר פכ"א ט"ו, פס"ז, ילקוט שם: יב) שצריך, לפסכו בשתי ידיו שלא תפול סמנו הנדרש:
(מח) יומא ע"ג, ב', סנהד"ר ט"ז ח' (ג) ספרי: גא) ספרי,
סנהד"ר ק"ה ב' ועיין רש"י שם ד"ה, ותלמידו" ילקוט משלי כ"ב נשם ילמדנו, ועיין תוס' נ"ב ב' ד"ה, סמריס

יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קֶרְבְּנִי
 לַחֲמִי לְאִשִּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִשְׁמְרוּ
 לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֵדוֹ: וְאָמַרְתָּ לָהֶם
 זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרְיֻבוּ לִיהוָה
 כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם
 לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד: וְאֶת־הַכֶּבֶשׂ
 אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ
 הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים: וְעֲשִׂיתָ הָאִיפָה
 סֹלֶת לְמִנְחָה בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כֹּתִית רְבִיעֵת הֶהָיִן:

רש"י

אבן עזרא

ב לחמי, פירשתיו (ח): לאשי, פירשתיו (ב) והטעם לחם לאשי לריח ניחוחי (ג): במועדו, שלא יקדמו קודם הבקר (ד), ושלא יאחרו אחר הערב (ה): ד את הכבש אחד, אמר ר' משה הכהן הספרדי כי הוא דרך קצרה, והטעם את הכבש כבש אחד (ו), ועל דעתי שאות ה"א מושך עצמו ואחר עמו (ז) וכבר התמידים (ג) (ו): (ג) ואמרת להם, אזהרה לב"ד (ד) (ז): שנים ליום, כפשוטו ועיקר בא ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום תמיד של שחר במערב ושל בין הערבים במזרחן של טבעות (ה) (ח): (ד) את הכבש אחד, אע"פ שכבר נאמר בפרשת ואתה תלווה וזה אשר תעשה וגו' ט). היא היתה אזהרה לימי המלוכים וכאן לזה לדורות (ו): (ה) סלת

יהל אור

(א) שמות (טו ד, ויקרא ג יא), ושם פי' לחם מכלל תמלא על הלחם כמשמעו גם על הכשר כמו לחם אשה (ויקרא טז), ובשמו"ר פמ"ב א"ר לוי בערביא קורין לבשרא לחמא, וכן פי' רש"י (לפניה א יז): (ב) (ויקרא א ט) (ג) והלמ"ד לאשי מוסב גם

מנחת יהודה

(א) כמו שנאמר ויקריבו אליו בני אהרן את הדם: (ב) ובספרי לאשי, אלו קמצים ולבונה, פי' שהקומץ והלבונה עולה כולה לאשים: (ג) ואף בשבת, ואף בשופא: (ד) כי כבר אמר ואמרת אליהם, פי' שתחלה הזהיר את כולם שהחזיב על כולם, וע"כ אמר אליהם שהדבור מיוחד אליהם בעצמם, ומכאן ואילך שמוהיר פרטי הספירה עיקר הצווי להבי"ד, וע"כ אמר ואמרת להם (החזה"ט): (ס) וכ"ה (ספרי, תמיד ל"א ב') של שחר על קרן צפונית מערבית, ושל בין הערבים על קרן מזרחית צפונית, ופי' חז"ל ספני שהתמיד בא לבטל מהם עבודת החטה, שהיו עובדים אל היום שהוא השמש, ובאשר היו פונים בעבודתו בבקר לצד מזרח שמשם זורח, ובין הערבים לצד מערב שמשם שוקע, צוה שהם יפנו כנגד היום ואחורם אל השמש, שתהיה השחיטה בכקר על קרן מערבית, ובין הערבים על קרן מזרחית שהוא התנגדות אל היום ועבודת השמש (שם) והטבעות שהזכיר כאן הם הטבעות שקבע יוחנן כה"ג במקום השחיטה בעזרה, והיו קבועים בקרקע שאוסרין בהן רגלי הכהנים וידיהם בעת השחיטה, והנה כאן הבאתי הספרי עפ"י חזקת הגר"א, וגוסת הנמרא, וגוסת הקדוש בספרי, של שחר על קרן מזרחית צפונית, ושל בין הערבים על קרן מערבית דרונית, וכ"ה (ילקוט תשע"ז) ועיין בורע אברהם שהרוויב לכאור הנסחאות השונות: (ו) עיין ברמב"ן מה שהעיר ע"ז, וכתב, ואינו נכון כי שם אמר עולת תמיד לדורותיכם, ועיין

מקורי רש"י

ממריק למריה, מדרש אגדה, פס"ז: (א) ספרי, ושם לאשת מלך ובתנחומא ח' י"ח תנחומא ב' ב' למלך שנשא אשה והיה לו שושבין בל שושבין למות וכו' וכ"ה ילקוט תשע"ו: (ב) ספרי ילקוט תשע"ז: (ג) ויקרא ב' ט"ז: (ד) ספרי: (ה) ספרי תענית כ"ז ח', וב' (ו) ספרי: (ז) ספרי ילקוט ט"ז: (ח) ספרי, תמיד ל"א ב', יומא ס"ב ב', פס"י דר"כ פי' את קרבני (כז ס"א ב') פס"ז: (ט) שמות

ממריק למריה, מדרש אגדה, פס"ז: (א) ספרי, ושם לאשת מלך ובתנחומא ח' י"ח תנחומא ב' ב' למלך שנשא אשה והיה לו שושבין בל שושבין למות וכו' וכ"ה ילקוט תשע"ו: (ב) ספרי ילקוט תשע"ז: (ג) ויקרא ב' ט"ז: (ד) ספרי: (ה) ספרי תענית כ"ז ח', וב' (ו) ספרי: (ז) ספרי ילקוט ט"ז: (ח) ספרי, תמיד ל"א ב', יומא ס"ב ב', פס"י דר"כ פי' את קרבני (כז ס"א ב') פס"ז: (ט) שמות

אונקלוס

במדבר כח פינחס קכו 253

וַעֲלֹת תָּמִיד הָעֹשִׂיָה בְּהָר סִינִי
לְרִיחַ נִיחֹחַ אִשָּׁה לַיהוָה : וְנִסְכּוֹ
רִבִּיעֵת הַהֵיזֵן לַכֹּבֵשׁ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ
הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֶׁכֶר לַיהוָה : וְאֵת
הַכֹּבֵשׁ הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֻבִים
בְּמִנְחַת הַבֶּקֶר וְנִסְכּוֹ תַעֲשֶׂה
אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה : פֶּסֶח וּבִיּוֹם
הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כִבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה
תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֲשָׂרִים סֹלֶת מִנְחָה
בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ : וַעֲלֹת שַׁבָּת

רִבְעִית הֵינָא : וַעֲלֹתָ
תְּדִירָא דְּאֵת עֲבִידָא
בְּטוֹרָא דְּסִינִי לְאֵתִיקָא
בְּרִעּוּא קֶרְבָּנָא קָדֶם יי
וְנִסְכָּה רִבְעִית הֵינָא
לְאִמְרָא חַד בְּקוֹדֶשׁ
יְהִנְסֹךְ נִסְכֵּךְ דְּחִמְרָא עֲתִיק
קָדֶם יי : וְאֵת אִמְרָא
תְּנִינָא תִּפְיֵד בֵּין שְׁמֵי־אִשָּׁה
בְּמִנְחַת צִפְרָא וְנִסְכָּה
תַּעֲבֵד קֶרֶן דְּמִתְקַבֵּל
בְּרִעּוּא קָדֶם יי : וּבִיּוֹמָא
דְּשַׁבְּתָא תִּרְיִן אִמְרִין בְּנֵי
שָׁנָה שְׁנֵי מִיָּן וְתִרְיִן
עֲשָׂרִין סֹלֶתָא דְּמִנְחָתָא
דְּפִילָא בְּמִשַּׁח וְנִסְכָּה :
וַעֲלֹת שַׁבְּתָא דְּתַתְּעֵבֵד
רִשִּׁי

אבן עזרא

הראיתך רבים כן : וְהַעֲשִׂיָה בְּהָר סִינִי . הַטַּעַם
כִּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ בְּהָר סִינִי (ה) גַּם זֶה אֵינִי שֶׁלֹּא
הָעֵלּוּ עוֹלוֹת בַּמִּדְבָּר אַחֵר נִסְעָם מִסִּינִי (ט) כִּאֲשֶׁר
פִּירְשֵׁתִי בְּרִאיוֹת גְּמֻרוֹת (י) : וְהַסֵּךְ נֶסֶךְ שֶׁכֶר .
נֹ"ן הַשֶּׁרֶשׁ מוּבָלַע בַּסִּמָּךְ (י"א) וּמִן הַפִּירוּשׁ
נִסְמָךְ עַל דְּבָרֵי הַקְדָּמוֹנִים וְל' (י"ב) [א] :
י' בַּשַּׁבָּתוֹ . שֶׁב־אֵל יוֹם הַשַּׁבָּת (י"ג) אַעֲפִי יִשְׁמָצָא
כֹּל שׁוֹמֵר שַׁבָּת מַחֲלָלוֹ (יִשְׁעִיָּה נ"ו ז') (י"ד) .

יִשְׁכַּר . יין המִשְׁכָּר (י"א) פֶּרֶט לִיָּן מִגִּתּוֹ (י"ב) : (ח) רִיחַ נִיחֹחַ . נִחַח רוּחַ לִפְנֵי שְׁאִמְרֵתִי
וְנַעֲשֶׂה רִלּוּנִי (י"ג) : (י) עוֹלֹת שַׁבָּת בַּשַּׁבָּתוֹ . וְלֹא עוֹלֹת שַׁבָּת אַחֲרֵת הָרִי שֶׁלֹּא הִקְרִיב
בַּשַּׁבָּת זֶה שׁוֹמֵעַ אֲנִי יִקְרִיב שְׁתִּים לַשַּׁבָּת הַזֹּאת תִּלְ בַּשַּׁבָּתוֹ מִגִּיד שֶׁאִם עָבַר יוֹמוֹ בְּטַל

קרני אור

[א] לַמִּדְבָּר מִזֶּה הַמָּקוֹם אֲנִסֵּךְ הָיִין לֹא יִהְיֶה מִן הַיָּין
הַמִּדְבָּר . וְלֹא אִמְרָא שֶׁכֶר שֶׁהוּא יין יִשְׁן וְשִׁעְרוֹ
מִכְמִים כִּי עַד אֲרֻבֵּי יוֹם הוּא פְּסוּל לַעֲנִין זֶה (רַלְב"ג) :
שֶׁרֶשׁ "נֶסֶךְ" וְהִרְאִי "הַנֶּסֶךְ נֶסֶךְ" וְדָגַשׁ הַסִּמָּךְ לַתְּשׁוּלֹם נֹ"ן פ"ה הַפֶּעַל : (י"ב) שֶׁאִמְרוּ (סְפָרִי) "הִי אֵתָּה מִנְסֹךְ
וְהִי אֵתָּה מִנְסֹךְ מִזֹּג" כִּי שֶׁכֶר מִלִּיָּין בַּפִּרְעוֹת יין הַנִּבְלִי מִזֹּג : (י"ג) כִּי שַׁבָּת ל"ג וְהִי רִלּוּנִי לְהִיּוֹת שַׁבָּתָה
עַל מִשְׁקַל דְּלִקְתָּ , וְהִסְרָה הַתִּי"ו לְהַקֵּל עַל הַלָּשׁוֹן , וְהִנֵּה וי"ו בַּשַּׁבָּתוֹ כִּינּוּי לִזְכָּר , וַיִּפְרֹשׁ שֶׁהוּא שֶׁב־הֵל
יוֹם שֶׁהוּא ל"ז , אֵךְ לְדַעַת הַרְדָּקָה וְל' בֹּא שַׁבָּת לַפְעָמִים בַּלָּשׁוֹן אֲזָכַר עֵינִן בַּשֶּׁרֶשׁ : (י"ד) בִּלְ"ז :

מנחת יהודה

ועיין בחזקוני שיתרין, כי לדורותיכם י"ל דמיעוש דורות
שנים ולא יותר, ולכך צריך האי קרא דכתיב כיה צו,
דמשמע וירח סיר מכאן ולדורות, ועיין בספרי פעם אחר
ע"ז : (ז) הבאה עם הקרבן : (ח) ובאילו כתיב כהעשוייה,
ב"ד ה' עולת תמיד הוא, וזהו דעת ר' ישכיהאל בנו של ריב"ב (ספרא) הרי הוא אומר ויקח משה חצי הדם וישם
באגנות, לכדנו לעולת סיני שהיא פעולה כלי (והוא מזורק לקבל הדם), ועיין תוס' חגיגה ו' ב' ד"ה ר"ע שהביא פ"י
רש"י מכאן : (י) ר"ל במזבח השם הנקרא קדש שם ינסכו את היין : (י"א) והוציאו הכהוב בלשון שכר ולא בלשון יין
לומר לך חי אתה מנסך ואיאתה מנסך חמוג, כי על היין החי בלבד נופל לשון שכר לפי שהוא המשכר, וכ"ה
(ספרי) חי אתה מנסך, ואיאתה מנסך חמוג : (י"ב) וע"ז כתב הרמב"ן, ואינו נכון שכבר אמרו יין מנתו לא יביא,
נאם

לַמִּנְחָה . מִנְחַת נִסְכִּים (ז) : (ו) הַעֲשִׂיָה
בְּהָר סִינִי . כֹּחוֹתָן שִׁנְעָשׂוּ צִימֵי הַמְּלוּאִים (ח) .
ד"א הַעֲשִׂיָה בְּהָר סִינִי מִקֵּץ עוֹלֹת תָּמִיד
לְעוֹלֹת הָרִי סִינִי אֵתָּה שִׁנְקֻרְבָּה לִפְנֵי מִתָּן
תּוֹרָה שִׁכְתוּבָה זֶה וַיֵּשֶׁם בְּאִגְנוֹת (י) מִלְּמַד
שִׁטְעוֹנָה כְּלִי (ט) (י"א) : (ז) וְנִסְכּוֹ . יין :
בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ . עַל הַמִּזְבֵּחַ יִתְּנִסְכוּ (י) : נֶסֶךְ
יִשְׁכַּר . יין הַמִּשְׁכָּר (י"א) פֶּרֶט לִיָּין מִגִּתּוֹ (י"ב) :
וְנַעֲשֶׂה רִלּוּנִי (י"ג) : (י) עוֹלֹת שַׁבָּת בַּשַּׁבָּתוֹ . וְלֹא עוֹלֹת שַׁבָּת אַחֲרֵת הָרִי שֶׁלֹּא הִקְרִיב
בַּשַּׁבָּת זֶה שׁוֹמֵעַ אֲנִי יִקְרִיב שְׁתִּים לַשַּׁבָּת הַזֹּאת תִּלְ בַּשַּׁבָּתוֹ מִגִּיד שֶׁאִם עָבַר יוֹמוֹ בְּטַל

יהל אור

שֶׁס : (ח) כֹּחוֹתָן שִׁנְעָשׂוּ צִימֵי הַמְּלוּאִים , וְכֵן פִּי' רִשִּׁי
ז"ל : (ט) וְכֵן פִּי' הַרְלֵב"ג : (י) עֵינִן כְּפִי' הָה' ז"ל
(שְׁמוֹת כ"ט , מ"ב) שֶׁס הָאֵרִיךְ בִּזְוָה : (י"א) שִׁכְתוֹךְ , כִּי
שֶׁרֶשׁ "נֶסֶךְ" וְהִרְאִי "הַנֶּסֶךְ נֶסֶךְ" וְדָגַשׁ הַסִּמָּךְ לַתְּשׁוּלֹם נֹ"ן פ"ה הַפֶּעַל : (י"ב) שֶׁאִמְרוּ (סְפָרִי) "הִי אֵתָּה מִנְסֹךְ
וְהִי אֵתָּה מִנְסֹךְ מִזֹּג" כִּי שֶׁס שֶׁכֶר מִלִּיָּין בַּפִּרְעוֹת יין הַנִּבְלִי מִזֹּג : (י"ג) כִּי שַׁבָּת ל"ג וְהִי רִלּוּנִי לְהִיּוֹת שַׁבָּתָה
עַל מִשְׁקַל דְּלִקְתָּ , וְהִסְרָה הַתִּי"ו לְהַקֵּל עַל הַלָּשׁוֹן , וְהִנֵּה וי"ו בַּשַּׁבָּתוֹ כִּינּוּי לִזְכָּר , וַיִּפְרֹשׁ שֶׁהוּא שֶׁב־הֵל
יוֹם שֶׁהוּא ל"ז , אֵךְ לְדַעַת הַרְדָּקָה וְל' בֹּא שַׁבָּת לַפְעָמִים בַּלָּשׁוֹן אֲזָכַר עֵינִן בַּשֶּׁרֶשׁ : (י"ד) בִּלְ"ז :

מקורי רש"י

כ"ט, ל"ס : (י) שְׁמוֹת כ"ד ו' : (י"א) עֵינִן מִנְחַת יִסְכּוֹךְ ,
וְפִס"ז , וַיִּלְקוּט תִּשְׁ"פ : (י"ב) ב"ב ז"ז א' וְעֵינִן רִשִּׁי שֶׁס
מִדְרַשׁ אֲגָדָה : (י"ג) סְפָרִי :

בכ"ף הדמיון, וכן פ"י הראב"ע : (ט) וספרי עולה שהקריבו
ב"ד ה' עולת תמיד הוא, וזהו דעת ר' ישכיהאל בנו של ריב"ב (ספרא) הרי הוא אומר ויקח משה חצי הדם וישם
באגנות, לכדנו לעולת סיני שהיא פעולה כלי (והוא מזורק לקבל הדם), ועיין תוס' חגיגה ו' ב' ד"ה ר"ע שהביא פ"י
רש"י מכאן : (י) ר"ל במזבח השם הנקרא קדש שם ינסכו את היין : (י"א) והוציאו הכהוב בלשון שכר ולא בלשון יין
לומר לך חי אתה מנסך ואיאתה מנסך חמוג, כי על היין החי בלבד נופל לשון שכר לפי שהוא המשכר, וכ"ה
(ספרי) חי אתה מנסך, ואיאתה מנסך חמוג : (י"ב) וע"ז כתב הרמב"ן, ואינו נכון שכבר אמרו יין מנתו לא יביא,
נאם

בְּשִׁבְתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ :
 פִּי אֹבְרָא שִׁיחַד שִׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֲלֶיהָ
 לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאֵיל
 אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שְׂבָעָה
 תָּמִימִם : יב וְיִשְׂרֹשָׁה עֲשָׂרִים סֹלֶת
 מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לֶפָר הָאֶחָד
 וּשְׁנֵי עֲשָׂרִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה
 בְּשֶׁמֶן לְאֵלֶּהָ אֶחָד : יג וְעֲשָׂרִים עֲשָׂרִים
 סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לֶפָר
 הָאֶחָד עֲלֵה רִיחַח אֲשֶׁה לַיהוָה :
 יד וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהֵין יִהְיֶה לֶפָר
 וְשְׂדֵי־שֶׁת הַהֵין לְאֵיל וּרְבִיעֶת הַהֵין

אבן עזרא

והטעם כל שבת ושבת כמו יום ביומו (שמות
 ה יג) (טו) : על עולת התמיד. הטעם אחרי
 התמיד שישים עליה עולת שבת (טו) : יא ובראשי
 חדשיכם. אמר ר' משה הכהן הספרדי ג"ע
 שפירושו חדש ניסן, כי בן בתוב ראשון הוא
 לבם (שמות יב ב) ואחר כן אמר זאת עולת חדש
 בחדשו (למטה פ' יד) שיעשו בן בכל חדש,
 על בן הופיה לחדשי השנה (שם) ופירושו נכון
 הוא (יז), ואעפ"י שיש לטעון על יו"ד ובראשי
 חדשיכם (יח), רק בעבור שמצאנו הנה חדש

פחד (ש"א כ ה) (יט) ישר דבורו (כ) [ר] : יד בחדשו, כמו שבת בשבתו (פ' י) (כא),
 ולא יתכן בו על דרך הפשט פי' אחר (כב) כי אין בפסוק זכר לירח (כג) ועוד כי לא מצאנו
 קרני אור

בְּשִׁבְתָּא עַל עֹלָתָא
 תְּדִירָא וְנִסְכָּה : יא וְבְרָשִׁי
 יִרְחִיכּוּן תִּקְרִיבוּן עֲלֶיהָ
 קָדָם יי תֹּרִין בְּנֵי תֹרִי
 תִּרְיִין וְדָכַר חַד אֶמְרִין בְּנֵי
 שָׁנָא שְׂבָעָה שְׁלָמִין :
 יב וְיִשְׂרֹשָׁה עֲשָׂרִין
 סֹלֶתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא
 בְּמִשַּׁח לְתֹרָא חַד וְתִרְיִין
 עֲשָׂרִין סֹלֶתָא מִנְחָתָא
 דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְדָכַרָא
 חַד : יג וְעֲשָׂרִין עֲשָׂרִין
 סֹלֶתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא
 בְּמִשַּׁח לְאֶמְרָא חַד
 עֲלֵתָא דְּאֶתְקַבְּלָא בְּרַעְיָא
 קָדָם יי קָדָם יי
 יד וְנִסְכֵּיהֶון פְּלִגְוֹת הֵינָא
 יְהִי לְתֹרָא וְתִלְוֹת הֵינָא
 לְדָכַרָא וּרְבָעוֹת הֵינָא
 דְּאֶמְרָא חַמְרָא דָּא עֲלֵת

רש"י

קרבו יד) : על עולת התמיד. אלו מוספין
 לבד אותן שני כבשים של עולת התמיד יג).
 ומגיד שאין קריבין אלא בין שני התמידין וכן
 בכל המוספין נאמר על עולת התמיד לתלמוד
 זה טו) - יב) ושלשה עשרנים כמשפט
 נסכי פר שכן הן קלובין בפרשת נסכים טו) :
 יד) זאת עלת חדש בחדשו. שאם עבר
 יומו בטל קרבנו ושוב אין לו תשלומין יז) :

פחד (ש"א כ ה) (יט) ישר דבורו (כ) [ר] : יד בחדשו, כמו שבת בשבתו (פ' י) (כא),
 ולא יתכן בו על דרך הפשט פי' אחר (כב) כי אין בפסוק זכר לירח (כג) ועוד כי לא מצאנו
 קרני אור

[ד] עיין במבאר לנתי"ש מה שסעיר ע"ז, ובהממער מה (טו) ושם אל יום שהוא ל"ז : (טו) וכן פי' רש"י ז"ל,
 וכן פי' רב"ה, עולת התמיד תחלה ואח"כ עולת שבת. (יז) עיין בפ"י ה"ז ז"ל (שמות יב ב, ובבבאורי
 שם מן אות קיג) כי שם מבואר היטיב דעתו : (יח) א"ס נאמר שדעתו רק על חדש ניסן שכל שנה היל"ל
 ובראש חדשיכם, או בראש החדשים : (יט) מה שאמר דוד אל יהונתן על יום ראשון מההדש הנה חדש
 מחר, ולא אמר ראש חדש מחר : (כ) של ר' משה הכהן, כי מה שאמר הכתוב ובראשי חדשיכם פי'
 חדש ניסן, וכאלו כתוב ובראשי ראשי חדשיכם, וא"ס כי בראשי ל"ר, הוא על מספר ראשי השנים
 טפ"י החדשים (כא) שפעמו כל שבת ושבת כן חדש בחדשו כל יום ראשון בכל חדש וחדש : (כב) כי
 י"א שמלת בחדשו פי' בהידושו כשיתחדש הירח, וכן פי' החזקוני : (כג) כי אין בפסוק שום זכר

מנחת יהודה

(יד) ספרי : טו) ספרי : טו) לפיל ט"ו : יז) ספרי :

ואם הביא כשר, והנה אינו מתמעט מן הכתוב אלא
 מעלה מדרכנו לכתחילה, אבל שכר להוציא את המזון
 שהוא פסול אף בריעבד, עיין (אות הקדש) : יג) נוסף על אותן שני כבשים של עולת תמיד :
 שעיר

שעיר

אונקרוס

במדבר כח פינחס

קכה 255

לְכַבֵּשׁ יֵין וְאֵת עֲלֵת הַדֶּשׁ בַּחֲדָשׁוֹ
 לְחֹדֶשִׁי הַשָּׁנָה: טו וְשַׁעִיר עִזִּים אֶחָד
 לְחַטָּאת לַיהוָה עַל־עֲלֵת הַתָּמִיד
 יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: ס שִׁשִּׁי טז וּבַחֲדָשׁ
 הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ
 פֶּסַח לַיהוָה: יז וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם
 לְחֹדֶשׁ הַזֶּה חֵג שִׁבְעַת יָמִים מִצֹּת
 יֵאָכֵל: יח בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־

רִישׁ יִרְחָא בְּאַתְחֲדָתוּתָהּ
 בֵּין לְכַל רִישֵׁי יִרְחֵי שְׁתָּא:
 טו וְצִפִּיר בֶּר עִזִּי חֶד
 לְחַטָּאתָא קֳדָם יי על
 עֲלֵתָא תְּדִירָא יִתְעַבֵּד
 וְנִסְכָּהּ: טז וּבִירְחָא
 קֳדָם אֵת בְּאַרְבַּעַת
 עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא
 פֶּסַח קֳדָם יי: יז וּבַחֲמִשָּׁת
 עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא הָדִין
 חֵגָא שִׁבְעָא יוֹמִין פֶּסַח
 יֵאָכֵל: יח בִּיּוֹמָא
 קֳדָם אֵת מְעַרְע קֳדִישׁ

רש"י

אבן עזרא

וזאת המלה כי אם מהבנין הכבד הדנוש (כד),
 והנה הדל"ת רפה (כה): טו ושעיר עזים אחד
 לחטאת לד', כמו אשר עליו הנורל לד'
 ועשהו חטאת (ויקרא טז ט) (כו) ודע כי חטאת
 עם למ"ד בלשון הקדש אין החטאת דבק כי
 אם בחוטא (כו) הלא תראה וחטאתי לאבי
 (ברא' סד לב) (כה) והנה זה הפך הדרש (כט)
 רק יש לו סוד (ל) [ה]: טז בארבעה עשר
 יום לחדש. ולא הזכיר בין הערבים (לא), גם
 זה חזוק למעתיקים (לכ), אעפ"י שאין להם

(טו) ושעיר עזים וגו'. כל שעירי המוספין
 באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הכל כמו
 שמפורש במס' שבועות (יח) ונשתנה שעיר
 ר"ח שנא' זו לה' ללמודך שמכפר על שאין
 זו ידיעה לא בתחלה ולא בסוף שאין מכיר
 בחטא אלא הקב"ה בלבד (יד). ושאר השעירין
 למדין ממנו טו) ומדרשו באגדה (יט) אמר
 הקב"ה הביאו כפרה עלי טו) על שמעטתי
 את הירח: על עלת התמיד יעשה. כל

הקרבן הזה: ונסכו מוסב על השעיר שאין נסכים לחטאת (י): (יח) כל

קרני אור

יהל אור

ללכנה: (כד) ולריך להיות הדל"ת שנחדשו דגושה:
 (כה) וכאן הדל"ת רפויה: (כו) ופי' לשם ה':
 (כז) בחדש החוטא, והכוונה שאין הפירוש חטאת
 של השם וכד"ק "ודע כי הטא עם למ"ד וכו' אין
 ההטא וכו'": (כה) ושם היה יהודה החוטא לא אחיו יעקב, וכן
 ולפי"ו יאמר לחטאת לה' על החטא שהאדם עושה לפני השן"ת וכן
 (שבוות ט א, חולין ט א) מאמר ר"ל, אמר הקב"ה שער זה יהא
 הירח, והנה לפ"ו השם הטא ללכנה, וכן יאמר בס' (העבור)
 כל חטאת ואחריו למ"ד (אוינו) דבוק עם החוטא, כמו אם יחטא
 מד לב) והנה כן חטאת ראש חדש בעבור חטאת אחרים שחטאו
 יהנה אפרש לך טעם הדרש, כי לא יפול דבר מדברי קדמונינו
 שיפרש אותו עפ"י סוד מחכמת המזלות, וכן יאמר (יסוד מורא
 החמה, מחכמת המזלות ועיין צפי' הח' ז"ל (ברא' א טו) ובבאורי
 כאן בין הערבים: (לכ) הוא חזוק לדרז"ל שזה מוסב על קרבן פסח
 הנקרב בי"ד בין הערבים משעה שנטה

מנחת יהודה

מקורי רש"י

(יח) לף ט' ח', מדרש אגדה, ילקוט תשכ"ב: (יט) שבוות ט' (יד) שעיר של ר"ח מכפר: טו) פי' כל שעירי המוספין
 דרגלים ילפינן משעיר דר"ח, מדכתיב ושעיר כו"ו מוסף,
 על מוסף דר"ח, ובאותן שאין בתם וי"ו, ילפינן סתום מן המפורש: טז) עיין באלפסי פ"ק דשבוות, שחביא כל
 המענה ומענה שבין השם ללכנה, ובכולן לא נתישבה דעתה, עד שאמר לה הנני עושה לך כבוד שמישב דעתך
 תחת שביעפתיך, ופאי ניהו, שיהו ישראל בכל ר"ח מקריבין קרבן לפני לבפר עונותיהם, לפיכך אמר הקב"ה
 הביאו כפרה לפני בר"ח, לכפר עליכם וכו', וזה הוא פירוש הביאו כפרה עלי שביעפתי וכו', ועיין רש"י
 (ברא' א' טו) ובבאורי שם יהל אור את רס"ג, ובקריני אור הערת ק"ו: (י) רק פי', ושעיר עזים אחד
 לחטאת

קָדַשׁ כָּל־מִזְבֵּחַ עֲבֹדָה לֹא
תַעֲשׂוּ: יְיָ וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה עֲלֶיהָ
לִיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאֵיל
אֶחָד וְשִׁבְעָה כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה
תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: וּמִנְחָתָם סֵלֶת
בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלִישָׁה עֶשְׂרֹנִים
לְכָפֹר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל תַעֲשׂוּ:
כֹּא עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן תַעֲשֶׂה לְכַבֵּשׁ
הָאֶחָד לְשִׁבְעַת־הַכִּבְשִׁים: כֹּב וְשַׁעִיר
חֲטָאת אֶחָד לְכָפֹר עֲלֵיכֶם:
כֹּב מִקֶּבֶד עֲלֵת הַבָּקָר אֲשֶׁר לְעֹלֹת
הַתָּמִיד תַעֲשׂוּ אֶת־אֵלֶּה: כִּי כִּאֲלֶּה
תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לָחֶם

כָּל עֲבִידַת פְּלִחָן לֹא
תַעֲבֹדוּ: יְיָ וְהִקְרַבְתֶּם
קָרְבָּנָא עֲלֵתָא קָדָם יְיָ
תֹורִין בְּנֵי תֹורֵי תֹורִין
וְדָבָר חֵד וְשִׁבְעָא אֲמֹרִין
בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין יִהְיוּ
לָכֹון: כֹּב וּמִנְחָתָהוֹן סֵלֶת
דְּפִילָא בְּמִשְׁחָ תִּלְתָּא
עֶשְׂרֹנִין לְחֹרָא וְתֹורִין
עֶשְׂרֹנִין לְדָבָר
תַעֲבֹדוּ: כֹּא עֶשְׂרֹנָא
עֶשְׂרֹנָא תַעֲבֹד לְאֲמֹרָא
חֵד בֵּן לְשִׁבְעָא אֲמֹרִין:
כֹּב וְצִפִּירָא דְחֲטָאתָא חֵד
לְכָפֹר עֲלֵיכֹון: כֹּב פֶּר
מִעֲלֵת צִפִּירָא דְהִיא עֲלֵת
תִּדִירָא תַעֲבֹדוּ יֵת אֲלֵיךְ:
כֹּב כֹּאֲלִין תַעֲבֹדוּ דִּי־וֹמָא
שִׁבְעָא יוֹמִין לָחֶם קָרְבָּן
דְּמִתְקַבֵּל פִּרְעוּא קָדָם יְיָ
עֲלֵעֲלָתָא תִּדִירָא יִתְעַבֵּד

רש"י

אבן עזרא

מלאכת עבודה. חפ"י מלאכה הלככה
לכס. כגון דבר האבד המותר בחוש"מ.
אסורה ביו"ט ב': (יט) פרים. כנגד אברהם
שנאמר ואל הבקר רץ אברהם כא': אילים.
וכנגד אילו של יצחק: כבשים. כנגד יעקב
ו של רבי משה הדרשן ראיתי זאת כג':
(כד) באלה תעשו ליום. שלא יהיו פוחתין והולכין כפרי החג כד':

צורך (לג): כב ושעיר חטאת. כמו שעיר
עזים, והוא דרך קצרה (לד), והנה לא הזכיר
עולת (לד*) בשבעת ימי הפסח (לה) כאשר לא
הזכיר עולת התנופה (לו), ואנו צריכין
לקבלה (לו) כי פסוק שבת בשבתו אסר על עולת
והכשלים הפריד יעקב יח) כב). ביסו ו של רבי
(כד) באלה תעשו ליום. שלא יהיו פוחתין והולכין כפרי החג כד':

יהל אור

עולת שבת, כי צוודאי יהיה בתוך ו' ימים יום אחד
שבת: (לו) ויתרן כי הכתוב קיבל כחן ולא הזכיר,
כמו שלא הזכיר כחן עולת התנופה של עומר שהיה
נקרב ביום השני מההג כמ"כ (ויקרא כג יב):
(לו) וכן כתב הח' ז"ל (ויקרא כג יא) והיה ראוי
שיאמר מלבד תנופת העומר (פי' מלבד קרבן העומר)

השמש לבית מבואו והוא משש שעות ולמעלה:
(לג) שאינם לריכים חזוק: (לד) מה שלא הזכיר עזים:
(לד*) ובס' המ"ב "עולת שבת" וכ"ה בכ"י, וברב"ח:
(לה) בשבת ובר"ח ושאר מועדים יזכיר מלבד עולת
התמיד, ובר"ה יזכיר מלבד עולת החדש ועולת
התמיד, ומדוע בשבעת ימי הפסח לא יזכיר מלבד

מקורי רש"י

מנחת יהודה

ח' מולין ס' ב' פדר"א פט"ו: ב) עיין רש"י ויקרא כ"ג
ס': כא) ברא' י"ח ז': כב) ברא' ל', מ': כג) עיין
מנחת יסוד: כד) ספרי:

לחטאת לד', וכאן סיים קרבן נוסף, והור לומר שכל
הקרבן הזה יעשה נוסף על עולת התמיד ועל נסכו של
עולת התמיד: יח) כ"ה רש"י (לעיל ז' י"ח) ובקורו
הדשא פ"י (ביהמ"ד ח"ג צד 174) ושם פר אחד וכו'
איל ארז כנגד יצחק שנפדה באיל, וישא אברהם את עיניו (ברא' כ"ב י"ג), כבש אחד, כנגד יעקב, שנאמר

שה

אונקלוס

במדבר כה פינחס קבט 257

אִשָּׁה רִית־נִיחָח לִיהוָה עֲלֵעוֹלָת
הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: כה וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
כָּל־מִלְאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
ס כו וּבַיּוֹם הַבְּכוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם
מִנְחָה חֲדָשָׁה לִיהוָה בְּשִׁבְעֹתֵיכֶם
מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־
מִלְאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
זו וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה קְרִית־נִיחָח לִיהוָה פָּרִים בְּנֵי־
בָקָר שְׁנַיִם אִיל אֶחָד שִׁבְעָה כִּבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה:

וְנִסְכָּה: כה וּבַיּוֹמָא
שְׁבִיעָא מְעַרַע קֹדֶשׁ
יְהִי לְכוּן כָּל עֲבִידַת פְּלָחָן
לֹא תַעֲבֹדוּן: כו וּבַיּוֹמָא
דְּבְכוּרִיא מִנְחָתָא חֲדָתָא קֹדֶם יי
בְּעֲצֵרְתִּיכוֹן מְעַרַע קֹדֶשׁ
יְהִי לְכוּן כָּל עֲבִידַת פְּלָחָן
לֹא תַעֲבֹדוּן: כו וְתִקְרְבוּן
עֲלִיתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא
קֹדֶם יי תּוֹרִין בְּנֵי תּוֹרִי
תָּרִין וְדָכַר חַד שִׁבְעָא

אבן עזרא

התמיד (לה): כו בהקריבכם מנחה חדשה.
להם התנופה (לט) היא העיקר (מ) יעשו שבעה
כבשים, ופר בן בקר, ואילם שנים ושני כבשי
שלמים (מא), והעולה הנזכרת בפרשה הזאת
היא חובת היום (מב), והעד על דבריהם, כי
לא באר בשבת יבמיעד דבר כלל (מג) רק הזכיר בהג
המצות וסכות ויום העשור והקרבתם
אשה לד' (מד) ולא אמר כמה המספר (מה) ובן
ביום תריעה, ולא הזכיר עולת חדש (מו),
ועולת התמיד ומנחתה היא העולה הראשונה (מז):

יהל אור

אִינֶם חֹלֶה דִּפ' אָמֹר, כִּי אִינֶם שׁוֹיִם דִּשֶׁם פֶּר אֶחָד
וְאִילִים שְׁנַיִם וְכֹאן שְׁנֵי פָרִים וְאִיל אֶחָד: (מג) וְכֹס'
הַמ"ב וְכֹס' ק "קֶרֶבֶן כֹּלֵל", וְהִנֵּה עָתָה יִבְאֵר מֵה
שֶׁאָמַר לַמַּעֲלָה (חֹת לוֹ) וְאִנּוּ לְרִיכִין לִקְבֵּלָה, כִּי לֹא
בָּאָר בְּשֶׁכֶת כֶּשֶׁהֶל בְּמוֹעֵד, קֶרֶבֶן שֶׁכֶת וְאִין שֶׁכֶת
כֹּלֵל קֶרֶבֶן אֶחָד כֶּשֶׁהֶל בְּמוֹעֵד, אֶחָד הַכְּתוּב קִינָר וְלֹא
הַזְכִּיר: (מד) בְּדֶרֶךְ כֹּלֵל: (מה) וְלֹא פֶרַע מִסְפָּרָם:
(מו) וְהִנֵּה גַם בְּיוֹם הַרְוּעָה בִּר"ה אָמַר ג"כ בְּדֶרֶךְ
כֹּלֵל וְהַקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לֵה' (וּיִקְרָא כֹג כה) וְלֹא הַזְכִּיר
בֶּס מִלְכָּד עוֹלַת הַחֹדֶשׁ וְעוֹלַת הַתָּמִיד כִּמוֹ שֶׁהַזְכִּיר כֹּאן,
כִּי הַכְּתוּב קִינָר וְלֹא הַזְכִּיר: (מז) עָתָה יִבְאֵר הַח'
וְלֹא מֵה שֶׁלַּמַּעֲלָה בְּיוֹם הַבְּכוּרִים יִאָּמַר הַכְּתוּב (פ')
לֹא מִלְכָּד עוֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ כֹּלֵל, וְכֹאן יִאָּמַר
עוֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָה כֹּלֵל, וְיִבְאֵר מִפְּנֵי שֶׁהִיא עוֹלַת
הַבָּקָר וְהִיא הַעוֹלָה הָרִאשׁוֹנָה הַנִּקְרָבֶת לַשָּׁנָה הַחֲדָשָׁה,
וְעַל הַרְבֵּי יִאָּמַר הַכְּתוּב "וּמִנְחָתָה" הַמוֹסֵף עַל
הַעוֹלָה:

מנחת יהודה

שה פזורה ישראל (ירמ' ג' י"ז): יס) כי אין רשאי
להביא מן ההדש לכנחה לאשים אלא אחר כנחת ישי
הלחם שהיא באה כן החשבון של שנה זו:

שלא

רש"י

(כו) וביום הבכורים. חג השבועות קרוי
בכורי קליר חטים. על שם שתי הלחם
שהם ראשונים למנחת חטים הבאים מן
החרש יט) כה):

לא באר בשבת יבמיעד דבר כלל (מג) רק הזכיר בהג
המצות וסכות ויום העשור והקרבתם
אשה לד' (מד) ולא אמר כמה המספר (מה) ובן
ביום תריעה, ולא הזכיר עולת חדש (מו),
ועולת התמיד ומנחתה היא העולה הראשונה (מז):

גם זאת איננה טענה עלינו, כי אנהנו נסמך במלות
על הקבלה: (לה) מיד אחר עולת התמיד, ועולת
שבת קודם לעולת ר"ה, ועולת ר"ה למוסף המועד,
ואם יהיה שבת בתוך המועד יקריבו ג"כ עולת שבת
מיד אחר עולת התמיד: (לט) ויקרא (כג יז) אמר
הכתוב תביאו להם תנופה: (מ) הוא עיקר המועד,
וקראו הכתוב כאן מנחה חדשה שלא יהיה מנחה
קודם לה: (מא) והנה צו"ש בהקריבכם מנחה חדשה
שהוא שתי הלה נכלל השבעה כבשים ופר בן בקר
ואילים שנים ושני כבשי שלמים הכתובים בפ' אמור
שכולם הם טפלים אל המנחה החדשה הכתוב כאן
ואף שלא הזכירם כאן: (מב) מה שכתוב כאן, פרים
בני בקר שנים איל אחד שבעה כבשים הם הובת
מוסף היום של יו"ט, וכ"ה (ספרי) והקרבתם עולה
וגו' אלו אתה מקריב חוץ מן האמור בתורת כהנים,
וכתב התורה"מ שם, שתמא דספרי פה כר"ע (מנחות
צה ב) שס"ל שהפרים ואילים וכבשים דפ' פינחס

מקורי רש"י

כה) מנחות פ"ד ב':

הלחם שהיא באה כן החשבון של שנה זו:

כח וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן
 שְׂרֵשָׁה עֲשָׂרִים לֶפֶר הָאֶחָד שְׁנֵי
 עֲשָׂרִים לֹאִיל הָאֶחָד: כט עֲשָׂרוֹן
 עֲשָׂרוֹן לֶכֶבֶשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת
 הַכֶּבֶשִׁים: ל שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד
 לֶכֶפֶר עֲדִיכָם: לא מִלֶּבֶד עֲלֹת
 הַתִּמִּיד וּמִנְחָתוֹ תַעֲשׂוּ תִמְיָמָם
 יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵיהֶם: פ כט אֶבְחָדֶשׁ
 הַשְּׂבִיעִי בָאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא--
 קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֹאכֶת
 עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה
 לָכֶם: כ נַעֲשִׂיתֶם עֲלֶה לְרִיחַ נִיחַח
 לַיהוָה פֶּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד
 כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תִמְיָמָם:
 ג וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן
 שְׂרֵשָׁה עֲשָׂרִים לֶפֶר שְׁנֵי
 עֲשָׂרִים לֹאִיל: ד וְעֲשָׂרוֹן אֶחָד
 לֶכֶבֶשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֶּבֶשִׁים:

אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָה:
 כח וּמִנְחָתָהוֹן סֵלֶתָא
 דְּפִיָּלָא בַּמֶּשֶׁח תִּקְלָתָא
 עֲשָׂרוֹנִין לְתוֹרָא חַד תְּרִין
 עֲשָׂרוֹנִין לְדִכְרָא חַד:
 כט עֲשָׂרוֹנָא עֲשָׂרוֹנָא
 לֹאִמְרָא נָה לְשִׁבְעָא
 אֶמְרִין: ל צִפִּיר פֶּר עִזִּין
 חַד לֶכֶפְרָא עֲדִיכוֹן:
 לא פֶּר מַעֲלֹת תְּדִירָא
 וּמִנְחָתָה תַעֲבֹדוֹן שְׁלִמִין
 יִהְיוֹן לָכוֹן וְנִסְכֵיהוֹן:
 אֶבְיָרְחָא שְׂבִיעָאָה בְּחַד
 לִירְחָא מַעֲרַע קֹדֶשׁ יִהְיִי
 לָכוֹן כָּל עֲבִידַת פְּלָחִין לֹא
 תַעֲבֹדוֹן יוֹם יִבְבָּא יִהְיִי
 לָכוֹן: כ וְתַעֲבֹדוֹן עֲלִיתָא
 לְאֶתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם
 יִתּוֹר פֶּר תּוֹרִי חַד דְּכֹר
 חַד אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָה
 שִׁבְעָא שְׁלִמִין:
 ג וּמִנְחָתָהוֹן סֵלֶתָא דְּפִיָּלָא
 בַּמֶּשֶׁח תִּקְלָתָא עֲשָׂרוֹנִין
 לְתוֹרָא תְּרִין עֲשָׂרוֹנִין
 לְדִכְרָא: ד וְעֲשָׂרוֹנָא חַד
 לֹאִמְרָא חַד לְשִׁבְעָא

רש"י

אבן עזרא

(לא) תמימים יהיו לכם ונסכיהם. אף
 הנסכים יהיו תמימים (כ) למדו רבותינו (כו)
 מכאן שהיין שהעלה קמחין (כא) פסול
 יהל אור

א יום תרועה. מצוה להריע (ה), כי אילו
 היה זה הדבור על עולת היום (כ) למה לא
 הזכיר בשאר המועדים (ג), ועוד כי על העולות

(ה) לחובת היום: (כ) מה שכתוב (למעלה י, י) ותקעתם במלצרת על עלתיכם: (ג) לומר תרופה יחיה-

מקורי רש"י

מנחת יהודה

(כו) ספרי: (כו) מנחות פ"ז פ"י:

(כ) שלא יהיה בהם טומא וחפרון: (כא) ופ"י הרמב"ם (פ"י)
 המשניות להרמב"ם מנחות פ"ח מ"ו) שיעלה על פני
 היין כמין גרגרים, וכן יארע זה ביינות הולכי דרכים, והוא חנקרא קמחין, דוכים בלי טפס לגרגרי חסה ו
 שלשה

אונקלוס

ק"ל 259

במדבר כט פינחס

ה וְשַׁעֲרֵי-עֵינַיִם אֶחָד חֲטָאת הַכֹּפֶר
עֲלֵיכֶם: : מַלְבָּד עֲלֵת הַחֹדֶשׁ
וּמִנְחָתָהּ וְעֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ
וְנִסְכֵיהֶם כַּמִּשְׁפָּט לְרִיחַ נִיחֹחַ
אִשָּׁה לַיהוָה: : ס וּבַעֲשׂוֹר הַחֹדֶשׁ
הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה
לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת-נַפְשֵׁיכֶם כָּל-
מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ: : וְהִקְרַבְתֶּם
עֲלֶיהָ לַיהוָה רִיחַ נִיחֹחַ פַּר בֶּן-
בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂים בְּנֵי-
שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:
ט וּמִנְחָתָם סֶלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן
שֶׁלֹּשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים
לְאֵיל הָאֶחָד: : עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן
לְכִבְשֵׁי הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׂים:
יֵא שַׁעֲרֵי-עֵינַיִם אֶחָד חֲטָאת מַלְבָּד הַכֹּפֶר
וְעֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהֶם: : שְׁבִיעִי

אמרין: ה וצפיר פר עזי
חד חטאתא קכפרא
עליכון: : פר מעלת
ירחא ומנחתה ועלת
תדירא ומנחתה ונסכהון
כדחזי קהון לאתקבלא
ברעוא קרבנא קדם יי:
י ובשערא קר חא
שבועא קדין מערע
קדישיהי לכוון ותענון ית
נפשתיכון כל עבדתא
לא תעבדון: : ותקרבון
עלתא קדם יי לאתקבלא
ברעוא תור פר תורי חד
דבר חד אמרין בני שנה
שבועא שלמין יהון לכוון:
ט ומנחתהון סלתא דפירא
במשח תלתא עשרונין
לתורא קדין עשרונין
לדכרא חד: : עשרונא
עשרונא לאמרא חד
לשבועא אמרין: י צפיר
פר עזין חד חטאתא פר
מחטאתא דכפוריא

רשי

אבן עזרא

לנסכים: (ו) מלבד עולת החדש. מוספי
ר"ח שהוא צום ר"ה: (יא) מלבד חטאת
הכפרים. שעיר הנעשה בפנים. האמור
העם (ט) איננו זה, כי על אילו ואיל העם נאמר ועשה את עולתו ואת עולת העם (ויקרא טז
כד) (י) [א] והעד שיש תוספת שבעה כבשים (י"ה) גם זה שעיר עזים אחד לחטאת איננו משעיר

יהל אור

קרני אור

לכס: (ד) כמ"ס ותקעתם בהללרת: (ה) וכאן יאמר
יום תרועה, אלא וודאי פי' מצוה להריע: (ו) בכל
הגדפסים הציון כאן על פ' ג ובאמת ל"ל כאן פ' ה, וכן
ציינתי: (ז) של לבד: (ח) המבוארים (ויקרא טז ג) בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת ואיל
לעולה: (ט) כמ"ס (שם שם ה) ומאת עדת בני יקח וגו', ואיל אחד לעולה: (י) וזה האיל הוא חזן
מזה: (יא) כאן יש תוספת שבעה כבשים עם הפר והאיל ואינם המבוארים שם:

המבוארים

במדבר כט פינחס

אונקלוס

יב ובחמשה עשר יום לתדיר
השביעי מקרא קדש יהיה לכם
כל מקצת עבודה לא תעשו
וחגתם חג ליהוה שבעת ימים:
י והקרבתם עלה אישה ריח ניחח
ליהוה פרים בני בקר שלשה עשר
אילים שנים כבשים בני שנה
ארבעה עשר תמימים יהיו:
י ומנחתם סלת בדולה בשמן
שלשה עשרנים קפר האחד
לששה עשר פרים שני עשרנים
קאיל האחד לשני האילים:
י ועשרון עשרון לכבש האחד
לארבעה עשר כבשים: י ושעיר
עזים אחד חטאת מלבד עלת
התמיד מנחתה ונספה: י וביום
השני פרים בני בקר שנים עשר

רש"י

ועלת תדירא ומנחתה
ונספיהון: י ובחמשה
עשר יומא לירחא
שביעה מערע קדיש
יהי לכן כל עבדת
פלחנא לא תעבדון
ותחגון חגא קדם יי
שבעא יומין: י והקרבון
עלתא קרבן דכתקפל
פרעוא קדם יי תורין בני
תורין תלת עשר דכרין
תורין אמרין בני שנה
ארבעא עשר שלמין יהיו:
י ומנחתהון סלתא
דפילא במשא תלתא
עשרונין לתורא חד
לתלתא עשר תורין תורין
עשרונין לדכרא חד
לתורין דכרין:
י ועשרונא עשרונא
לאמרא חד לארבעת
עשר אמרין: י ושעיר
עזין חד חטאתא פר
מעלת תדירא מנחתה
ונספה: י וביומא תנינא
תורין בני תורין תרי עשר
דכרין תורין אמרין בני

באחרי מות כח). שגס הוא חטאת כג): ונסכיהם כג). וכן כל נסכיהם האמורים בכל
ועלת התמיד. ומלבד עולת התמיד תעשו עולות הללו: ונסכיהם. מוסב על המוספין
הכתובין ועל תעשו והוא לשון ליווי מלבד עולת התמיד ומנחתה תעשו את אלה כתובין לעלמן ככל יום ויום כד):

מקורי רש"י

מנחת יהודה

(כח) ויקרא ט"ז ט':

כז) שלשה שעירים היו מקריבים לצבור ביוה"כ, אחד
מתן דמו לפניו, והוא השעיר שזכר רש"י ו"ל בכאן,
שכהוב עליו (ויקרא ט"ז ט') ועשהו חטאת, ואחר משהלה לעזאזל, ואחר קרב במזבח החיצון למוסף שהוא האסור
בפרשה זו (הזכרון): כג) ב"ד מצאתי שהפירוש של ונסכיהם שייך לעיל (כ"ח ל"א, ועיין ברש"י שם) לפסוק דפי'
הכבורים, כי שם כתיב תעשו (ו"ל) ועיין בהזכרון שה שביאר בזה: כד) כמ"ש, ומנחתם מנסכיהם, והרי ביום
הראשון של חג לא נזכר ונסכיהם אלא ונסכיהם שזכר המועדות והן לא, וצ"ע (הזכרון), ועיין ביאר
ש"ל מה שהעיר ע"ז:

ומבואר

שָׁנָא אַרְבַּעָא עֶשְׂרִי
שְׁלָמִין : יח וּמִנְחָתָהוּן
וְנִסְפִיָּהוּן לְתוֹרִין לְדִכְרִין
וְלֹא מֵרִין בְּמִנְיָהוּן
כְּדִחְזִי : יט וְצִפִּיר בַּר עֲזִין
חַד חֲטָאתָא בַּר מַעְלָת
תְּדִירָא וּמִנְחָתָה
וְנִסְפִיָּהוּן : כ וּבִיּוֹמָא
תְּלִיתָא תוֹרִין חַד עֶשְׂרִי
דְּכָרִין תְּרִין אִמְרִין בְּנִי
שָׁנָא אַרְבַּעָא עֶשְׂרִי
שְׁלָמִין : כא וּמִנְחָתָהוּן
וְנִסְפִיָּהוּן לְתוֹרִין לְדִכְרִין
וְלֹא מֵרִין בְּמִנְיָהוּן
כְּדִחְזִי : כב וְצִפִּירָא
דְּחֲטָאתָא חַד בַּר מַעְלָת
תְּדִירָא וּמִנְחָתָה וְנִסְפָּה:
כג וּבִיּוֹמָא רַבִּיעָא תוֹרִין
עֶשְׂרָא דְּכָרִין תְּרִין אִמְרִין
בְּנִי שָׁנָא אַרְבַּעָא עֶשְׂרִי
שְׁלָמִין : כד מִנְחָתָהוּן
וְנִסְפִיָּהוּן לְתוֹרִין לְדִכְרִין
וְלֹא מֵרִין בְּמִנְיָהוּן

(יח) ומנחתם ונסכיהם לפרים. פרי החג
שבעים הם. כנגד ע' אומות עובדי כוכבים
שמתמעטים והולכים. וצימי המקדש היו
מגינין עליהם מן היסורין כט): ולבבשיים.
כנגד ישראל שנקראו שה פזורה ר) והם
קבועים ומגיינס השעים ושמונה לכלות מהם

מקורי רש"י

בש) סוכה נ"ה ב', תנחומא ח' ט"ז תנחומא ב' י"ד, פסי' דר"כ פ"י ב"ס השמיני עצרת (דף קצ"ג ב'), מדרש תרשא פ"א. (נרפס בביהמ"ד ס"ג צד 175) במדרש פ"א כ"ד, שו"ט ח' וב' מזמור ק"ט, קוית פ"ד פ' הסך יפה, מדרש אגדה, חוכה רבתי פ"א כ"ג: ל) ירמ' כ' י"ז: לא) צ"ן מנחת יהודה: לב) ספרי, פסי' דר"כ פ"י סג"ל, שבת ק"ג סצ"ב ירושלמי ר"ה פ"א ס"ג, תענית ב' ב', במדרש פ"א כ"ד, ילקוט חשפ"א:

מגיד

כְּדָחוּי: כה וצפיר בר עזין
 חד חטאתא בר מעלת
 תדירא מנחתה ונסכה:
 כוביו מאחמישא תורין
 תשע דכרין תרין אמרין
 בני שנה ארבעא עשר
 שלמין: כו ומנחתהון
 ונספיהון לתורין לדכרין
 ולא מרין במנניהון
 כד חזי: כח וצפירא
 דחטאתא חד בר מעלת
 תדירא ומנחתה ונסכה:
 כט ובי יומא שתי תא
 תורין תמניא דכרין תרין
 אמרין בני שנה ארבעא
 עשר שלמין: לו ומנחתהון
 ונספיהון לתורין לדכרין
 ולא מרין במנניהון
 כד חזי: לא וצפירא
 דחטאתא חד בר מעלת
 תדירא מנחתה ונסכה:
 לב ובי יומא שביעית
 תורין שבעא דכרין תרין
 אמרין בני שנה ארבעא
 עשר שלמין: לג ומנחתהון
 ונספיהון לתורין ולאמרין
 במנניהון כדחזי להון:
 לד וצפירא דחטאתא חד
 בר מעלת תדירא
 מנחתה ונסכה: לה ביומא

כה וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חָטֵאת מִקֶּבֶד
 עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
 ס כו וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה
 אֵילָם שְׁנַיִם כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
 אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵת תְּמִימִם: כז וּמִנְחָתָם
 וְנִסְכֵיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וְלִכְבָּשִׂים
 בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: כח וּשְׁעִיר־חָטֵאת
 אֶחָד מִקֶּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ
 וְנִסְכָּהּ: ס כט וּבַיּוֹם הַשֵּׁשִׁי פָּרִים
 שְׁמֹנֶה אֵילָם שְׁנַיִם כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־
 שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵת תְּמִימִם:
 ל וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם
 וְלִכְבָּשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:
 לא וּשְׁעִיר־חָטֵאת אֶחָד מִקֶּבֶד עֹלֹת
 הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ: ס לב וּבַיּוֹם
 הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שִׁבְעָה אֵילָם שְׁנַיִם
 כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵת
 תְּמִימִם: לג וּמִנְחָתָם וְנִסְכָּהֶם
 לַפָּרִים לְאֵילָם וְלִכְבָּשִׂים בְּמִסְפָּרָם
 כַּמִּשְׁפָּט: לד וּשְׁעִיר־חָטֵאת אֶחָד מִקֶּבֶד
 עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: ס מ מִפִּטִּיר לֵה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי

רשי

אבן עזרא

הגורלות (יב), על כן כתוב פלבד חטאת הכפורים (לה) עצרת תהיה לכם. עלורים בעשיית

יהל אור

(יב) המבוארים שם:

עֲצֹרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכֶת
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: לוֹ וְהִקְרַבְתֶּם
עֲלֶיהָ אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר
אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה
שִׁבְעָה תַמִּימִם: לוֹ מִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם
לִפְנֵי לָאֵל וְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם
כַּמִּשְׁפָּט: לה וּשְׁעִיר חַטָּאת אֶחָד
מִקֶּבֶד עֲלֶתָהּ תִתֵּן וּמִנְחָתָהּ
וְנִסְכָּהּ: לש אֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיהוָה
בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנְדְּרֵיכֶם
וְנִדְּבֹתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם
וְלִנְסֻכֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם: לז וַיֹּאמֶר

תְּמִינָאָה פְּנִישֵׁין יְהִי לְכוּן
כֹּל עֲבִידַת פְּלָחַן לֹא
תַעֲבִדוּן : לו וְתִקְרְבוּן
עֲלֵתָא קֶרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל
בְּרַעְיוֹא קָדָם יי תוֹר חַד
דְּכֵר חַד אֲמַרִין בְּגִי שְׁנָא
ש ב ע א ש ל מ ין :
לו מִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן
לְתוֹרָא לְדְכֵרָא וְלֹאֲמַרִין
כִּמְנִיגֵי הוֹן כְּדָחוּי :
לח וְצִפְיָרָא דְחֻטָּאתָא חַד
בֶּר מ ע ל ת תְּדִירָא
וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ : לט אֵלִין
תַּעֲבִדוּן קָדָם יי
כְּמוֹ עֲדִיכוּן בֶּר מְגִדְרִיכוּן
וְנִדְבֵתְכוּן לְעֲלוֹתְכוּן
וְלִמְנַחֲתְכוּן וְלִנְסִיכוּן
וְלִנְכֻסֹת קוּדְשִׁיכוּן :
א וְאָמַר מֹשֶׁה לְבָנֵי

אבן עזרא

מלאכה (כו) לו). ד"א עלרת עלרו מללאת .
מלמד שטעון לינה (כו). ומדרשו באגדה (ח)
לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד ע' אומות

וכשבאין ללכת אמר להם המקום בבקשה מכם עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכם :
 (לו) פר אחד איל אחד . אלו כנגד ישראל התעכבו לי מעט עוד ולשון חבה הוא זה .
 כבנים הנפטרים מאביהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם עכבו עוד יום אחד .
 משל למלך שעשה סעודה וכו' כדאיתא במסכת סוכה (לס) . ובמדרש רבי (תנחומא ט) למדה
 תורה דרך ארץ שמי שיש לו אכסניא יום ראשון יאכילנו פטומות למחר יאכילנו דגים
 למחר יאכילנו בשר בהמה למחר מאכילו קטניות למחר מאכילו ירק פוחת והולך כפרי
 החג : (לט) אלה תעשו לה' במועדיכם . דבר הקלוב לחובה כח) : לבד מגדריכם .
 אם באתם לידור קרבות צרגל מלוא היא בידכם או נדרים או נדרות שגדרתם כל
 השנה כע) תקריבום צרגל שמה יקשה לו לחזור ולעלות לירושלים ולהקריב נדריו וגמלא

מנחת יהודה

ונסכה, כמשפט : כז) ואר"ת "בנישין יהי לכון" מלשון
אסיפה וקבוץ : כח) פ"י אלו "האמורין
למעלה, הם דבר קצוב לחוכה : כט) ויהיה פ"י לבד
מנדרים שבאתם לידור שבעות היא לכם להיות נדרים
אותם במועדיכם אי נמי לבד מנדרים שכבר נדרתם כ
השנה :

מקורי דע"י

לח) תגובה י"ח א' : (לז) ספרי ועיין התוס"מ סי' כ"ה :
 לח) תגומא א' ט"ז תגומא ב ט"ו סוכה כ"ה ב' ילקוט
 חשפ"ב : לט) דף כ"ה ב' : מ) תגומא א' י"ו תגומא
 ב' ט"ז פס"י דר"כ פי' ביום השמיני עצרת (דף קצ"ה
 ב') במד"ר פכ"א כ"ה ילקוט חשפ"ב :

במדבר ל פינהם

אונקלוס

מִשֶּׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכָל אֲשֶׁר־
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ פ פ

קס"ח. לחלק סי'. ואלי פלה"ו סי'. ומפטירין ויד ה' היתה אל אליהו (במלכים א' סימן י"ח וסימן י"ט):
רש"י

עובר בכל תאמר מא: (א) ויאמר משה להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה
אל בני ישראל. להפסיק הענין מב) דברי זו לישראל שאל"כ יש במשמע שלא אחד להם
רבי ישמעאל לפי שער כאן דבריו של מקום זו. אלא בפרשת נדרים התחיל דבריו:
ופרשת נדרים מתחלת בדבריו של משה הולך חסלת פרשת פינהם

מקורי רש"י

(מא) ספרי: מב) ספרי, ועיין ספרי"מ סי' נ"ו:

אונקלוס

במדבר ל מפות

ב וידבר משה אל־ראשי המפות
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר

רש"י

אבן עזרא

ב ראשי המפות. לפי דעתי שזאת הפרשה
היתה אחר מלחמת מדין, על בן היא
אחריה (א) כמו ותדבר מרים ואהרן במשה
(למעלה יב א) אחר ויהיו בהצרות (שם יא
לה) (ב) כאשר פירשתי (ג), והכתוב אמר שבאו
בני גד אל משה ואל אלעזר ואל נשיאי העדה
ודברו דבריהם (ד) ואחרי כן כתוב ויצו להם
משה את אלעזר הכהן ואת יהושע בן נון ואת
ראשי אבות המפות (ה) הם נשיאי העדה
הנוכחים (ו), ובעבור שאמר משה לבני גד
ולבני ראובן והיוצא מפיכם תעשו (ז) על בן
כתוב, וידבר משה אל ראשי המפות, ושם
ב ראשי המפות. חלק כבוד לנשיאים
ללמדם תחלה ואח"כ
לכל בני ישראל (א). ומנין שאף שאר
הדברות כן (ב) ת"ל וישבו אליו אהרן וכל
הנשיאים בעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן
נגשו כל בני ישראל (ג). ומה ראה לאומרה
כאן (ב) למד שהפרת נדרים ציחיד מומחה (ג)
ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות (ד).
או יכול שלא אמר משה פרשה זו
אלא לנשיאים בלבד נאמר כאן זה הדבר
ונאמר בשחוט חוץ זה הדבר (ה). מה
להלן נאמרה לאהרן ולבניו ולכל בני ישראל שנאמר דבר אל אהרן וגו' (ו) אף זו נאמרה
לכולן: זה הדבר. משה נתנבא בכה אמר ה' כחלות הלילה (ז). והנביאים נתנבאו בכה

יה"ר אור

והס' פי' ה' ז"ל וטעם ויהיו בהצרות, דבק עם ותדבר
מרים, כי בעצרה ישבו שם, כי כן כתוב: (ד) למטה
(לב ב): (ה) שם (פ' כה): (ו) וראשי המפות לבני
ישראל הם נשיאי הדגלים שהעמידו אותם המעות על
דגליהם אחר שמתו נחשון בן עמינדב והביריו (רמב"ן):
(ז) למטה (לב כד), שהוא כמו נדר שקבלו על עצמם

מקורי רש"י

מנחת יהודה

(א) אין פירושה וידבר משה אל ראשי המפות כדי שיאמרו
הם לבני ישראל, והיינו לאמר, אלא על דרך חלוק כבוד
הוא שאמרה להם לבדם תחלה, ואח"כ היה חזר משה
בעצמו ושלמה ג"כ לכל ישראל (הזכרון): (ב) אחרי
שכל הדברות נאמרו לנשיאים תחלה (ג)

העולם